

Varför är fackföreningsrörelsen så svag i USA?

Erik Bengtsson

Varför är fackföreningsrörelsen så svag i USA?

Erik Bengtsson

Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg

Författarna svarar själva för framlagda uppfattningar och slutsatser i Tankeverksamhetens skrifter.

Ansvarig utgivare: Ann-Sofie Hermansson
www.tankeverksamheten.se
redaktion@tankeverksamheten.se

ISBN 978-91-87077-04-3

Göteborg 2012

1. Introduktion

USA utmärker sig bland de rika länderna genom att ha den minsta välfärdsstaten som andel av ekonomin, den svagaste fackföreningsrörelsen och inget arbetareparti. Denna essä ägnar sig åt frågan: varför är fackföreningsrörelsen så svag i USA? Detta är verkligen ingen ny fråga. 1906 ställde den tyske sociologen Werner Sombart i en bok frågan "varför finns det ingen socialism i Förenta Staterna?", och för den delen hade också Marx och Engels något decennium tidigare diskuterat samma fråga. Här kommer jag alltså att fokusera mig på fackföreningsrörelsen. Oundvikligen kommer jag också att komma in på partipolitik, för arbetsmarknad och politiken hänger ihop, men det är facket som står i fokus. De senaste trettio åren har fackföreningsrörelserna i de flesta rika länder försvagats, men jag vill här lyfta fram att i USA var facket redan före Reagans tillträde som president år 1980 svagare än i jämförbara länder. Mitt fokus i denna essä är därför inte så mycket försvagningen efter år 1980 som varför facket aldrig blev riktigt starkt till att börja med.

Essän är strukturerad som följer. Sektion 2 ger beskrivande statistik, framför allt på den fackliga anslutningsgraden (andelen av personerna i arbetskraften som är med i facket) över tid. Sektion 3 diskuterar utvecklingen från industrialismens början i landet till 1930-talets *New Deal* som var en "game changer" för USA:s arbetsmarknadsrelationer. Sektion 4 diskuterar utvecklingen sedan 1930-talet. Sektion 5 avslutar med en diskussion om en sammansatt förklaring. Men också här, i början, är det lönt att diskutera möjliga (del-)förklaringar, för att introducera tankegångarna och det analytiska angreppssätt som kommer att användas i de historiska sektionerna av essän.

En preliminär genomgång av förklaringar

Som sagt så är diskussionen om den svaga US-amerikanska arbetarrörelsen, och den motsvarande diskussionen om "*American exceptionalism*" i hur stark marknadsliberalismen är där, gammal, och en mängd möjliga förklaringar har framförts. Frågan är också så komplex att det inte räcker med en enda faktor. Jag vill lyfta fram fem stycken kompletterande förklaringar.

Först och min viktigaste förklaring är att USA historiskt har haft fackfientligare juridik och våldsammare repression av arbetarrörelsen än i andra länder, på grund av annan timing i framväxten av den industrikapitalistiska klassen och staten. Historikern Nelson Lichtenstein, en av de främsta experterna på fackets historia i USA och författare till bland annat boken *State of the Union: A Century of American Labor*, hävdar (s 105f) att kapitalistklassens motstånd mot facket historiskt sett var särskilt starkt i USA jämfört med länderna i Europa. Han ser detta som en fråga om historisk timing. I USA växte industrikapitalismen fram före, inte samtidigt med eller efter som i Europa, en stark, byråkratisk nationell stat; USA:s federalism och statens korta historik gjorde att under 1800-talets industrialisering var inte statens inblandning alls på samma skala (med något berömt undantag som järnvägarna) i USA som i Europa. Därför, menar Lichtenstein, hade USA:s kapitalistklass en liberal "kan själv"-ideologi som innebar att "rätten att leda och fördela arbetet" skulle ligga hos dem enbart (Bok 1971, s 1405f formulerar detta snällare). Lichtenstein talar om den USA:s exceptionalism som nämns i början av denna essä – den lilla välfärdsstaten, den svaga fackföreningsrörelsen – och menar att det är just den särskilt aggressiva kapitalistklassen som är vad som historiskt sett är exceptionellt med USA:

“det mest ’undantagsvisa’ inslaget i det amerikanska systemet av relationer mellan arbete och kapital är den fientlighet företagsledare har visat både mot en reglerande statsmakt och mot praktiskt taget alla former av arbetarrepresentation” (Lichtenstein, s 106, egen övers.)

Historikern Philip Dray, som har skrivit den senaste boken om den amerikanska arbetarrörelsens historia *State of the Union* som kom ut förra året, håller med Lichtenstein om detta (Dray 2009, s 8). Statsvetaren David Brian Robertson, författare bland annat till boken *Capital, Labor and the State*, skriver: "Amerikanske arbetsgivare har motsatt sig fackföreningar med en häftighet som saknar motstycke i andra OECD-länder" (cit i Levy 2003, s 49, egen övers.). I den historiska översikten kommer jag också att ge en mängd exempel på just sådant våldsamt motstånd från företagsägarnas sida – ofta med stöd från politiker – mot facklig organisering, som framstår som klart våldsammare än i alla fall motsvarigheterna i Sverige. Historikerna Taft och Ross hävdade redan 1969 att USA hade den "den blodigaste och mest våldsamma arbetarhistorien av alla industrialiserade länder i världen." (cit i Godard 2009, s 90, egen övers.). Vi kommer att få en del illustrativa exempel på det i denna essä. Dessutom så är den brutala fysiska repressionen mot facklig organisering som företagsägare och staten tillsammans stod för åtminstone fram till andra världskriget bara ena sidan av myntet. Den andra sidan är den mer subtila "juridiska klasskamp" som begränsat möjligheterna till organisering (Forbath 1989, Rogers 1990); jfr resonemanget om juridikens betydelse i del 3.

Två, ideologi: "the American dream" med sin individualism och fokus på individuellt ägande á la John Locke (jfr Lipset 1995; Wilentz 1984; Voss 1988 s 329) har säkerligen spelat någon roll i att facket blivit svagare i USA än i andra rika länder. Denna "nationella ideologi" användes till exempel av arbetsgivarorganisationerna under 1920-talets ideologiska kampanjer mot facket. Men hur mycket denna faktor har bidragit är oerhört svårt att avgöra. Jag vill också hävda att denna faktor i

många och mycket själv är bestämd av förklaring ett, nämligen de speciella klassrelationerna och speciella stat-klass-ordningen i USA. Detta är förstås ett exempel på den klassiska diskussionen i samhällsvetenskapen om "materialism kontra idealism", om hur mycket av ett samhälles utveckling som bestäms av materiella faktorer som produktivkrafternas och produktionsförhållandenas utveckling, och hur mycket som bestäms av idéer och kultur. Jag vill hävda att i grund och botten måste varje historisk makroförklaring rymma en dialektik mellan de olika typerna av förändring och man måste ta in att ideologi och klassförhållanden ömsesidigt påverkar varandra, men att USA:s arbetarrörelses historia dock i min läsning talar för vikten av materialistisk teori. Visst finns det en ideologisk amerikansk exceptionalism med större individualism och större tilltro till "American Dream" (jfr Lipset 1995; Rosenberg 1991), men om man undersöker USA:s historia så ser man att denna specifika ideologiska konfiguration antagligen själv i många och mycket formats av klassrelationerna och klasskampen i landet. Detta samtidigt som juridik, ideologi och statliga institutioner också är viktiga faktorer som är semi-autonoma från klasskampen (jfr Manza 2000 för en intressant diskussion om olika förklaringar till *New Deal*).

Tre, etnisk splittring och rasism: motsättningarna mellan vita och svarta splittrade arbetarrörelsen, och senare samma sak mellan infödda och olika invandrargrupper (jfr Gordon et al 1982, s 73-77, 141f). Hur mycket denna standardförklaring bidrar med är dock oklart. (Jfr s 9, 10; se också Brown 2000) Rasismen spelar också roll som förklaring genom sin roll i politiken: Demokraterna som historiskt är det mer fackvänliga partiet i USA hade länge, också under efterkrigstiden, en rasistisk sydstatsfalang som endast stöttade profacklig lagstiftning om den fortfarande segregerade svarta och vita arbetare (Massey 2007, s 160-2, jfr Manza 2000 s 308f). Ett exempel på det är att sydstatsdemokraterna i Kongressen år 1947 enade sig med Republikanerna, mot den demokratiska presidenten Harry Truman, i att genomföra den gravt antifackliga Taft-Hartley-lagen, en av USA:s viktigaste arbetsrättsliga reformer någonsin (se s 25). (För en diskussion av etniska splittringar och facklig organisering i USA se Carsten 1988.)

Fyra, det speciella organiseringsystemet som USA har, med omröstningar på arbetsplatserna i frågan om arbetsplatsen vill organisera sig fackligt eller inte (jfr Western 1997 s 31, 48f; Freeman 1988, s 72). Denna institutionella ordning för den fackliga organiseringen öppnar i högre grad än andra länders lösare system för direkt arbetsgivaropposition mot facket: för att facket ska få komma in och organisera på en arbetsplats måste en omröstning bland de anställda ske, där de kan rösta för ett eller annat fack eller för inget fack alls. Alternativet att inte organisera sig alls öppnar givetvis för arbetsgivarlobbying för detta alternativ, och denna speciella institutionella ordning har antagligen haft en egen effekt på USA:s särskilda *union opposition*-industri (Logan 2006), även om denna förstås också är grundad i de klassförhållanden som diskuterats som förklaringsfaktor ett ovan. Fem, från och med början av 1900-talet så gjorde rörelsens splittring, att den var så mycket starkare på stora företag än på små, och att många av förmånerna som man arbetade fram var företagsbaserade snarare än statligt baserade, att skillnaderna i levnadsstandard och materiella intressen inom arbetarklassen ytterligare fördjupades, vilket ytterligare försvagade deras möjlighet att agera enat. (Se s 25f, 28f nedan.) Nationalekonomen Richard Freeman (1989) har kallat denna före-

teelse för "*ghetto unionism*". Denna splittring blir genom vad Gunnar Myrdal kallade "kumulativ kausalitet" till en negativ spiral för facken, där själva försvagningen själv orsakar faktorer som vidare orsaker mer eller åtminstone fortsatt försvagning. Freeman (1997) hävdar i ett annat *paper* utifrån en studie av facklig organisering under 1930-talet att arbetsgivarnas motstånd, som ju är en viktig faktor i USA:s arbetarhistoria, varierar med hur starkt facket är i branschen: "Arbetsgivarmotståndet är starkt vid låg organisationsgrad men avtar så fort facket får kontroll över marknaden i fråga."

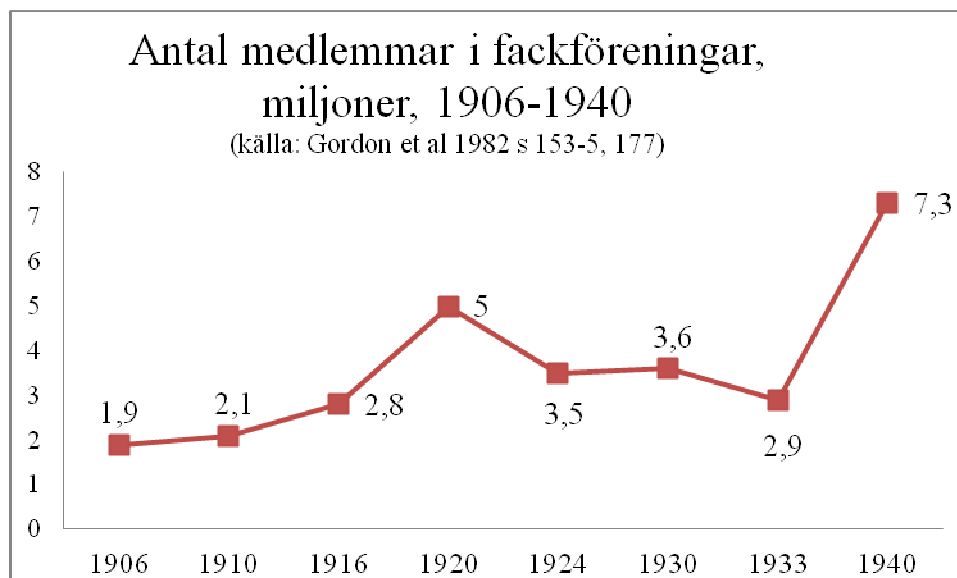
Alltså: när facket är svagt i branschen har det enskilda företaget starka incitament att bekämpa facklig organisering på företaget, eftersom facklig organisering i USA gör produktionen dyrare och företagets konkurrenter inte är fackligt organiserade. Om facket lyckas etablera sig på företag X får X en konkurrensnackdel jämfört med andra företag i branschen, och därför är arbetsgivarmotståndet starkt. Men om facket redan organiserar andra företag i branschen – har "kontroll över marknaden i fråga" – så förlorar inte företag X lika mycket på att "släppa in facket". Fackets svaghet i branschen blir därför en självförstärkande process.

2. Beskrivande statistik

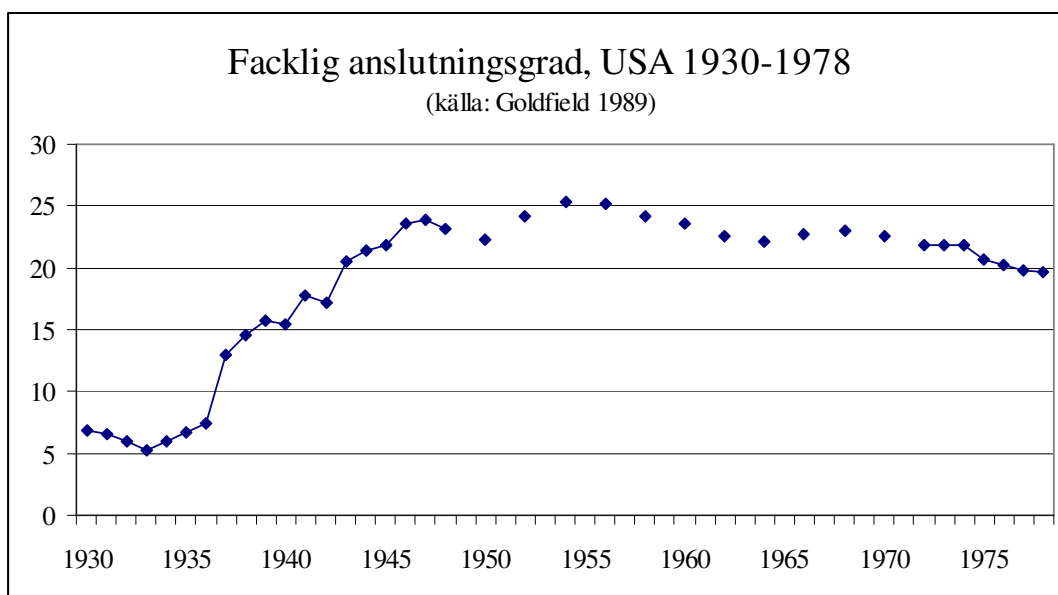
Det finns ingen perfekt statistisk serie över den fackliga anslutningens utveckling, utan man måste pussla ihop en hel bild utifrån flera olika källor.

Allra knepigast är det för den tidiga perioden. Då finns det inte siffror på mitt föredragna mått, den fackliga anslutningsgraden. Anslutningsgraden är hur stor andel av arbetskraften (folk som har ett jobb eller vill ha ett jobb) som är med i facket. Det är en bra indikator på hur stort inflytande facket har i samhället. För den tidiga perioden finns dock bara några sporadiska siffror på hur många facket hade totalt, alltså inte relaterat till arbetskraftens storlek.

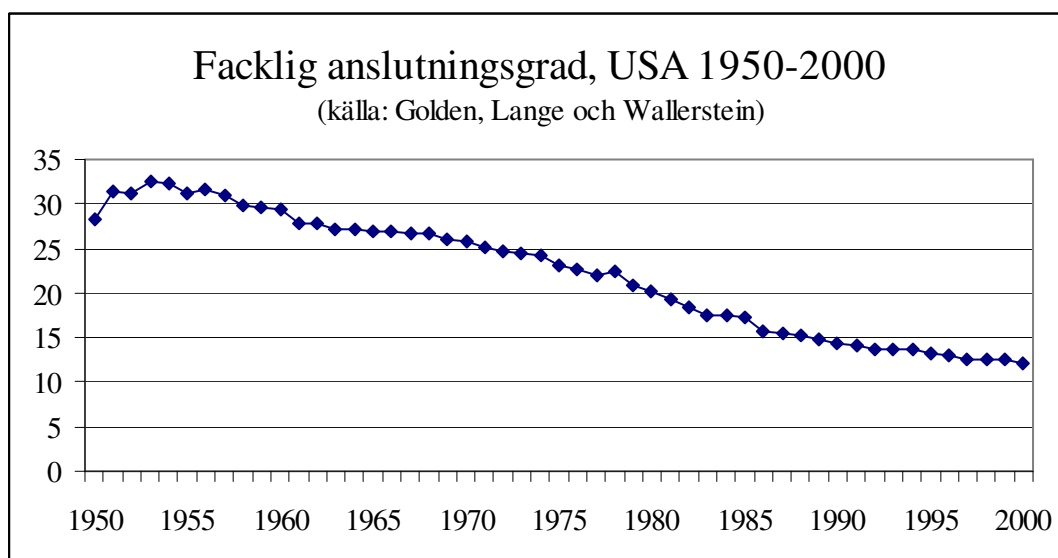
Under 1900-talets första hälft ser vi två snabba ökningsperioder: under första världskriget med den radikalisering och förstärkning av vänstern som skedde då, och under 1930-talets New Deal, som kommer att diskuteras i sektion 4.

Statsvetaren Michael Goldfield, som skrivit en bok om fackföreningsrörelsens nedgång i USA, har i sin bok följande statistik över den fackliga anslutningsgraden, tagen från *Bureau of Labor Statistics*, för åren 1930 till 1978.

Också här ser vi att medlemsantalet stagnerade i början av 1930-talets stora depression, men sedan tog fart under Franklin D Roosevelts presidentskap. Anslutningsgraden fortsatte sedan att öka fram till mitten av 1950-talet, varefter den stagnerade under resten perioden fram till början av 1970-talet.

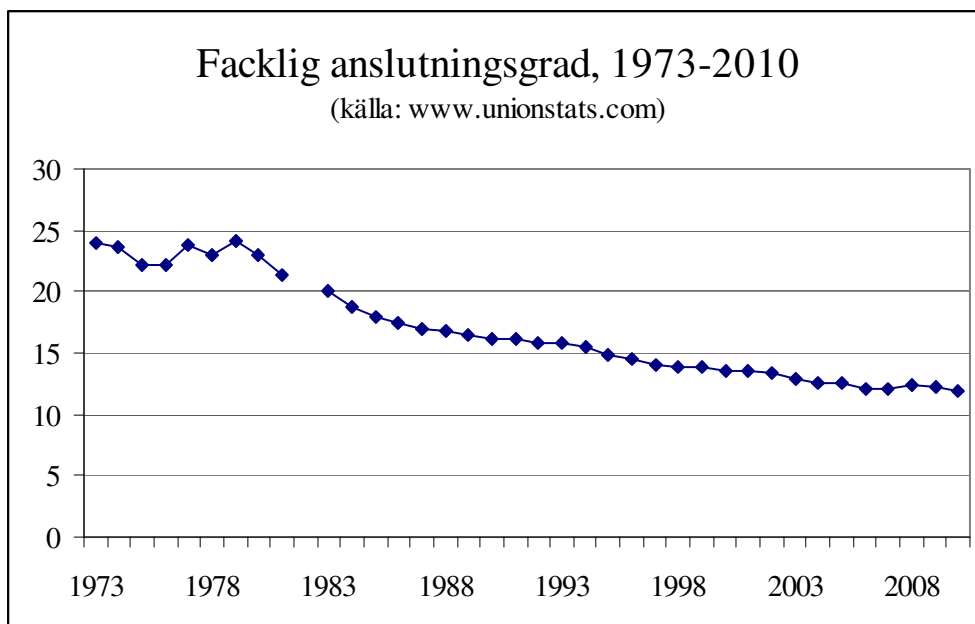
Statsvetarna Miriam Golden, Peter Lange och Michael Wallerstein (GLW) har tagit fram följande statistik för åren 1950-2000.

För 1950 och 1960 ligger GLW:s beräkningar sex procentenheter högre än Goldfield, och för 1970 och 1978 tre procentenheter högre. Trenden ser dock likadan ut i serierna: på 1950-talet ökar anslutningsgraden med en procentenhet, på 1960-talet minskar den (en procentenhet i Goldfield, tre PE i GLW), och 1970-

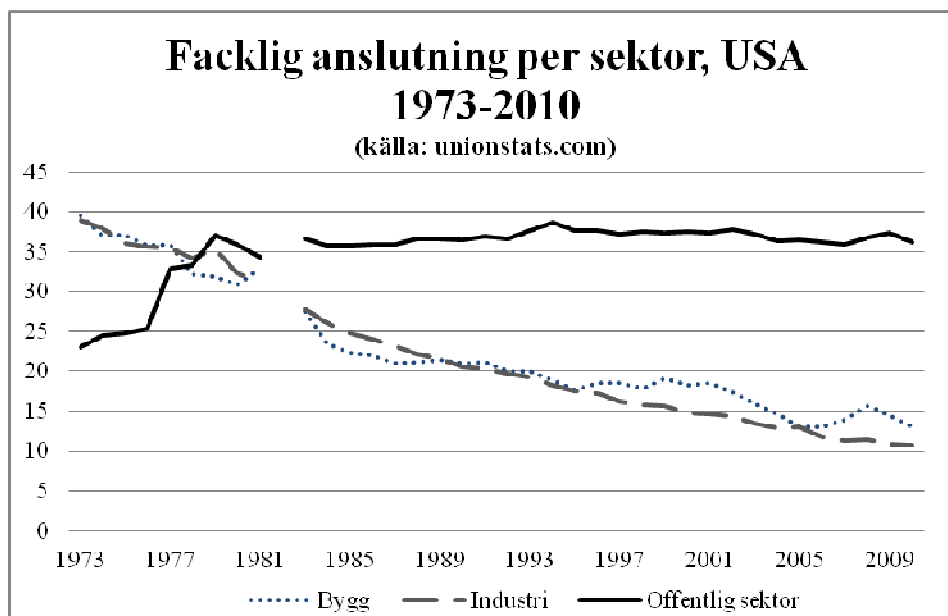
78 minskar den med tre procentenheter. För 1980- och 90-talen visar GLW:s data en minskning av anslutningsgraden på fem och en halv respektive två och en halv procentenheter. Från Goldfields data är det också lönt att ta med sig faktumet att den fackliga anslutningsgraden ökade mycket kraftigt mellan 1933 och 1947; detta är den starkaste tillväxtperioden i USA:s fackföreningsrörelses historia, och jag kommer att återkomma till denna mycket viktiga period ("*New Deal*") i sektion 4 av denna essä.

Den serie som går längst fram, till idag, har plockats fram av nationalekonomerna Barry T. Hirsch och David A. Macpherson och finns att ladda ner från hemsidan www.unionstats.com.

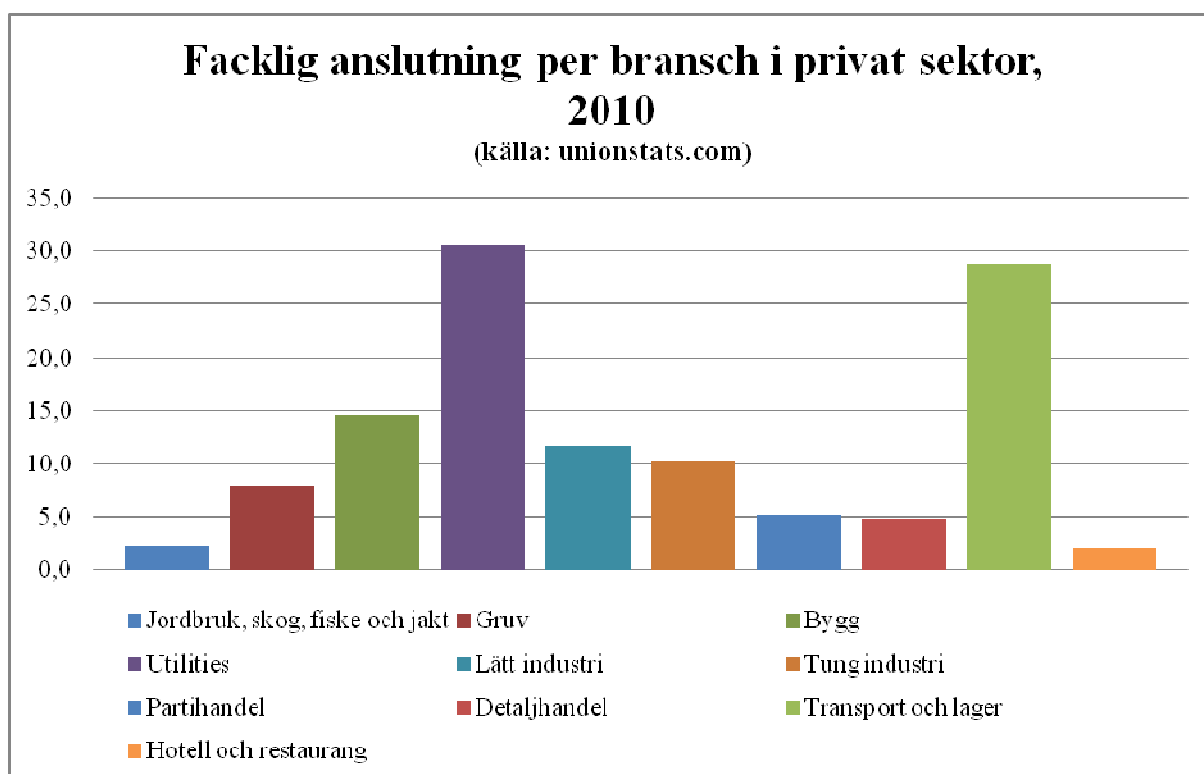

Denna serie ligger nära Golden-Lange-Wallersteins, men många år med en avvikelse på omkring en procentenhet. Det mönster som man ska ta med sig från dessa siffror är förstås en kontinuerlig försvagning av facket sedan år 1979: en tämligen stadig nedgång i anslutningsgraden, till dagens låga nivå kring 12-13 procent.

Det ska tilläggas att dessa serier är för den totala arbetskraften, alltså alla sektorer. Om man kollar på sektorer separat så får man fram en bättre förståelse. I jordbrukssektorn, som i mitten av 1900-talet stod för en stor del av den amerikanska ekonomin, har organiseringsgraden konsekvent varit lägre än i framför allt industrin. Jordbrukets del av ekonomin har dock minskat i stadig takt. För de senaste trettio åren är den sektorsskillnad som är mer intressant istället skillnaden mellan privat sektor och offentlig sektor (Freeman 1988). Den skillnaden är idag mycket stor: år 2010 var 36,2 av den offentliga sektorns anställda med i facket, men bara 6,9 procent av de privatanställda (källa: BLS).

En mer detaljerad bild för olika branscher i den privata sektorn år 2010 får vi i diagrammet nedan. Här ser man att "utilities", som innefattar verksamheter som el- och vattenförsörjning, är tämligen starkt organiserad, med ungefär 30 procent fackligt organiserade (alltså att jämföra med ungefär 7 procent i privat sektor överlag). Också transport- och lagersektorn, med lastbilschaufförer, lagerarbetare och relaterade yrkesgrupper, är tämligen starkt organiserad med 30 procent anslutningsgrad.

Inom till exempel hotell och restaurang däremot finns däremot facket nästan inte alls – där är anslutningsgraden sanslöst låga 2,1 procent. Inom handeln, både partihandel och detaljhandel, ligger organiseringsgraden bara runt 5 procent, så också där är facket mycket svagt.

Ytterligare en slående sak med den fackliga anslutningen i USA är att den varierar väldigt mycket per region och delstat, vilket syns i tabellen nedan (jfr Warren 2010, s 851-3).

Facklig organisationsgrad per delstat, 2010

Delstat	Org.grad	Delstat	Org.grad	Delstat	Org.grad
Alabama	10,1	Louisiana	4,3	Ohio	13,7
Alaska	22,9	Maine	11,6	Oklahoma	5,5
Arkansas	4	Maryland	11,6	Oregon	16,2
California	17,5	Mass.	14,5	Pennsylvania	14,7
Colorado	6,6	Michigan	16,5	Rhode Island	16,4
Connecticut	16,7	Minnesota	15,6	S. Carolina	4,6
Delaware	11,4	Mississippi	4,5	S. Dakota	5,6
D.C.	9	Missouri	9,9	Tennessee	4,7
Florida	5,6	Montana	12,7	Texas	5,4
Georgia	4	Nebraska	9,3	Utah	6,5
Hawaii	21,8	Nevada	15	Vermont	11,8
Idaho	7,1	N. Hampshire	10,2	Virginia	4,6
Illinois	15,5	New Jersey	17,1	Washington	19,4
Indiana	10,9	New Mexico	7,3	West Virginia	14,8
Iowa	11,4	New York	24,2	Wisconsin	14,2
Kansas	6,8	N. Carolina	3,2	Wyoming	7,4
Kentucky	8,9	N. Dakota	7,4		

Källa: www.unionstat.com

År 2010 var den fackliga anslutningen allra lägst i North Carolina med 3,2 procent samt Arkansas och Georgia, med 4,0 procent var. Högst var den i New York med 24,2 procent. Det finns ett tydligt mönster att den fackliga anslutningsgrader är låg i alla sydstater, och generellt sett är den högst i nordöst, som är den del av landet där industrialiseringen började (som vi ska se i del 3), och där också USA:s fackföreningsrörelse grundades, i New Englands textilindustrier, Pennsylvanias kol- och stålindustrier, och järnvägarna runt om i regionen. Facket är också relativt starkt på Västkusten – i Washington, Oregon och Kalifornien ligger organiseringsgraden runt 16-20 procent.

Den svaga fackliga organisationen i Sydstaterna har förstås många förklaringar – senare industrialisering och mindre facklig tradition än i nordöst, slaverisystemets arv, ekonomisk struktur, och så vidare, men en faktor som säkerligen spelar roll är också politiken. USA är ju ett mycket stort land med stor politisk variation mellan delstaterna. En indikator på delstatens politiska inställning till facklig inställning är

huruvida den har en så kallad "Right to Work"-lag. "Right to Work"-lagar innebär ett förbud mot den så kallade "closed shop", alltså arbetsplatser där man måste vara med i facket för att få arbeta. Denna har traditionellt sett varit ett mycket viktigare inslag i den fackliga strategin i USA jämfört med i Sverige, och förbudet mot *closed shop* är därför ett meningsfullt inslag i arbetsmarknadspolitik i USA. Idag har tjugotvå stater *Right to Work*-lagar, och de delstaterna är: Alabama, Arizona, Arkansas, Kansas, Florida, Georgia, Idaho, Iowa, Louisiana, Mississippi, Nebraska, Nevada, North Carolina, North Dakota, Oklahoma, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Texas, Utah, Virginia, och Wyoming.¹ Vi ser ett tydligt geografiskt mönster här: alla sydstater förutom Kentucky och West Virginia har RTW-lagar, och de är också vanliga i präriestaterna i väster som Idaho, the Dakotas och Wyoming. På västkusten – Washington, Oregon och Kalifornien – finns de däremot inte, och inte heller i nordost.

---

¹ Källa: http://www.nrtw.org/en/b/rtw_faq.htm

3. Från industrialismens början till New Deal

USA industrialiserades tidigare än Sverige, och den moderna fackföreningsrörelsen uppstod därmed också tidigare där. Enligt Philip Dray (s 11-49) så var den första fackförening som bildades i USA *The Mechanics' Union of Trade Association* i Philadelphia år 1828, och den första organiserade strejken ägde rum år 1834, när 800 kvinnliga arbetare strejkade på en textilindustri i Massachusetts. Massachusetts är en delstat i New England som var den del av USA som industrialiserades först. Arkiven från New Englands textilindustrier visar att redan 1826 fick arbetare sparken för "mutiny" (myteri), men den första organiserade aktiviteten tycks ha varit 1834 års stora strejk. Strejken utlöstes som en defensiv handling, mot en 15 procents lönesänkning, men laddades med betydligt större innebörder: kvinnorna åberopade kvinnors rättigheter och den feministiske föregångaren Mary Wollstonecraft, och orättvisan i att låta landet styras av en "välbärgad aristokrati". Strejken varade bara några dagar, men år 1836 strejkade på samma fabrik 2000 kvinnor, två tredjedelar av de anställda. Föregångare hade 1820- och 30-talens fackföreningar och strejker dock redan i år 1806 då en juridisk konflikt ägde rum i Philadelphia, där åtta skomakare åtalades för "konspiration" och "kombination" då de hade en förening för att höja och sina löner och att om nödvändigt "tillbakahålla sitt arbete", det vill säga strejka, för att driva igenom sina krav (Dray, s 49). Dray visar hur de centrala temana om inkomstfördelning och maktfördelning kom tillbaka om och om igen i olika former i USA:s 1800-tal; så här talade en företrädare för en "arbetande mäns kommitté" i Boston år 1840:

"Vårt arbete har grävt kanalerna och lagt järnvägarna ... Vi har byggt och bemannat skeppen som navigerar över haven, och försett de rikas hus med alla bekvämligheter och all lyx. Det är vårt arbete som gjort allt detta, (ändå) får vi slita från morgon till kväll, från det ena årets slut till nästa, för varje år med ökade ansträngningar, men fortfarande är vi fattiga och beroende." (Dray, s 45, egen övers.)

Det var dock på 1860- och 1870-talen som fackföreningarna började uppträda på allvar i USA som ett signifikant och kontroversiellt inslag i det nya samhället som gjorde stort ideologiskt intryck. *New York Times* skrev 1874, tre år efter kommunardrevolten i Paris: "Det finns en ny klass i New York, lika mycket som i Paris,

och som bara saknar tillfället eller sporren att sprida anarki och förstörelse” (Dray, s 2, egen övers.).

Det första nationella fackförbundet i USA var *National Labor Union* som bildades 1866 (Dray, s 71f). Den ekonomiska boomen efter inbördeskrigets slut år 1865 innebar ett uppsving för facket och 1870 fanns det 37 stycken nationella fackföreningar och ca 300 000 fackliga medlemmar. Den ekonomiska nedgången efter år 1873 försvagade dock facket och år 1877 fanns det bara nio nationella fackföreningar kvar, med 50 000 medlemmar (Dray). Två branscher som såg facklig organisering under denna period var järnvägen och kolgruvorna. I båda branscherna mötte facket och strejkande redan här militant och organiserat motstånd från arbetsgivarna. Bland annat var en av den berömda detektivbyrån *Pinkertons* specialitéer att med våld bekämpa strejker och facklig organisering. Ett stort utbrott av våldsam bekämpning av strejker inträffade juli år 1877, när en strejkväg gick genom de nordöstra delarna av landet och den på flera håll möttes inte bara av polisvåld utan också av militärt våld.² Vid en järnvägsstrejk (utlöst av en lönesänkning med tio procent) i West Virginia den månaden kallades militären in för att bekämpa de strejkande. Detsamma hände i samma månad vid en strejk i industristaden Pittsburgh där tusentals deltog i upplopp där tjugo människor sköts till döds av militären (Dray, s 107ff). Också i Chicago i juli 1877 ledde en strejk till upplopp och där sköts och misshandlades trettio till döds av polis, militär och lokala busar som anställdes tillfälligt som ”*special deputies*” för polisen. (Strejken i Chicago var för övrigt speciell på så sätt att den leddes av det första marxistiskt influerade partiet i USA, *The Workingmens’ Party*.)

År 1892 hade *Homestead*-stålverken i Pennsylvania, just utanför Pittsburgh, 3 800 anställda av vilka 750 var fackligt organiserade (se Dray, s 169ff; Montgomery 1987 s 36-40). I juni 1892 krävde företaget en ”*open shop*”, alltså arbetsplats utan facklig organisering, och genomförde en lockout för att driva igenom kravet. Arbetarna protesterade, föga förvånande, och företaget kallade in Pinkertons med inte färre än 300 hejdukar. Detta räckte dock inte utan en milis på 8 000 personer krävdes till slut för att slå ner arbetarnas protester och ockupation av stålverken; i november samma år, efter flera dödsfall och skottskador från striderna mellan arbetare på ena sidan och Pinkerton och milisen på den andra, fick arbetarna ge upp och Carnegies stålföretag *United States Steel Company* var från och med då befriat från facklig organisering.

Facket och svarta arbetare

De tidiga fackföreningarna i USA drevs av vita och svarta arbetare uteslotts. Historikern W.E.B. Du Bois hävdade att de vita fackföreningarnas eventuella

---

² Det finns en bra wikipedia-sida om denna strejkväg:
en.wikipedia.org/wiki/Great_Railroad_Strike_of_1877

solidaritet med svarta arbetare i allra högsta grad var egoistisk: de insåg att om svarta arbetares förhandlingsposition var svag nog att de var tvungna att acceptera vilka arbetsförhållanden som helst, så skulle också vita arbetares förhandlingspositioner försvagas, eftersom de skulle utgöra relativt sett dyrare arbetskraft för arbetsgivarna (se Dray s 82-85). *National Labor Union* till exempel hade en särskild organisation för svarta arbetare som alltså inte medgavs fullt medlemskap. Du Bois hävdar att detta berodde på att de vita fackföreningarna såg svarta arbetare som "*a competitor and a prospective under-bidder*", en konkurrent och presumtiv lönedumpare.

Det finns en del historiska studier av etnicitet och facklig organisering i USA, och en del teoretiserande, inte minst neomarxistiskt, om hur arbetsgivare använt etniska skillnader för att splittra arbetarna. Sociologen Clifford Brown (2000) har använt fackliga organiseringskampanjer i slakteri- och stålindustrierna, två av de industribranscher som anställde flest svarta arbetare, som fallstudie av just denna fråga. Kampanjerna ägde rum i Chicago, Illinois (slakterierna) och Gary, Indiana (stålverken), och i båda fallen använde arbetsgivarna svarta strejkbrytare – som knappast hade mycket att välja på – för att knäcka de vita fackens strejker och organiseringskampanjer. Både Illinois och Indiana såg i slutet av 1910-talet stora invandringsvågor av svarta från Södern, som flyttade norrut för att komma undan den mer extrema rasismen och för att det fanns fler jobb i norr, och detta gjorde att det år 1919 fanns en stor svart arbetarklass i de industriella städerna som Chicago och Gary. I Chicagos slakterier utgjorde svarta arbetare ungefär 30 procent av den totala arbetskraften, och i stålindustrin i Gary ungefär 15 procent. De hade i princip alla de lägst kvalificerade jobben med sämst förhållanden (Brown, s 657). Kombinationen av fackets rasism – stålfacket vägrade organiserade svarta arbetare –, arbetsgivarnas utnyttjande av splittringen, och de svarta arbetarnas överlag mycket svaga förhandlingsposition på grund av diskriminering i hela samhället och bristen på "*fallback*"-alternativ, gjorde att arbetsgivarna kunde spela ut vita och svarta arbetare mot varandra, och använda svarta arbetare som strejkbrytare, visar Brown i sin studie. Vidare så var det enligt Brown (s 674) inte förrän på 1930-talet som facken, och framför allt då de som tillhörde mer progressiva konfederationen CIO snarare än AFL, fullt drog konsekvenserna av hur de försvagades av sin rasistiska organisering med dess splittring mellan arbetare. (För en mer makroinriktad studie av rasfrågan och facklig splittring i USA, se Jacobs 1978.)

Hantverkarfack och arbetarklassens splittring

I USA liksom i Sverige började fackföreningarna som hantverkares organisationer, som en modern motsvarighet till de gamla gillena. Man organiserade lärlingsskap och senioritet, och små försäkringssystem. 1880-talets organisation *Knights of Labor* (KoL) är det klassiska exemplet på tidig hantverkarfacklighet i USA. Den mer bestående organisationen från denna tid, ännu existerande idag, är dock American Federation of Labor (AFL), som bildades 1886 av hantverkarfackföreningar som

var missnöjda med KoL. AFL förblev långt in på 1900-talet en hantverkardominerad federation, med en ofta nedlåtande syn på massproduktionsarbetare, och en konservativ hållning inte bara organisatoriskt utan också politiskt.

Arbetshistorisk forskning har åtminstone sedan 1970-talet mycket fokuserat på inte bara faktorer som enar arbetarklassen utan också faktorer som kan splittra den. Sociologen Kim Voss (1988, s 331) arbetar i denna anda när hon skriver: "i klassformationens historia har organisationer oftare tjänat klassegment än en hel klass" (egen övers).

USA:s fackföreningsrörelse växte fram med särskilt stark åtskiljning mellan framför allt utbildade och outbildade arbetare. Till exempel i hamnarna så organiserades olika yrkesgrupper av stuvare, hantlangare m fl i olika fackföreningar, vilket förstås inte främjade solidariteten. Att AFL dominerades av hantverkare vars organisationer ofta hade en nedlåtande syn på andra arbetare, är en bit i pusslet av USA:s historiskt sett svaga fackföreningsrörelse (jfr Hanagan 1988). Historikerna Ira Katznelson och Aristide Zolberg (1986) skriver i en bok om klassformation under 1800-talet att "amerikanska hantverkare misslyckades med att överföra sitt ledarskap, sitt språk och sina attityder till det nya proletariatet" (egen övers). Sociologerna Kimeldorf och Stepan-Norris (1992, s 497) lyfter fram att USA:s särskilt organiserade arbetsmarknad gav upphov till en arbetarearistokrati som redan i 1800-talets slut kunde politiskt enas med medelklassen snarare än de utbildade arbetarna.

På 1900-talet uppstod de första fröna av "vertikal" organisering, det vill säga branschbaserad organisering där alla arbetare i branschen var välkomna i facket, och inte bara de utbildade arbetarna (Zieger och Gall, s 31). Anarkistiska/socialistiska *Industrial Workers of the World* (IWW) som bildades 1905 organiserade såväl utbildade som utbildade arbetare (Dray, s 290), och det fanns också branschfack som Eugene Debs järnvägare (se nedan om Pullmanstrejken 1894) som var öppna för alla arbetare.

Closed shop-systemet

En mycket omstridd del av den amerikanska arbetsmarknaden är det så kallade *closed shop* (eller *union shop*)-systemet, som nämnts i sektion 2. Detta går ut på att en arbetsplats kollektivavtal har inskrivet att en person (i ett visst yrke) som ska arbeta på arbetsplatsen måste vara med i den fackförening som har avtalet för att få jobba där.

År 1939 uppskattade offentliga Bureau of Labor Statistics att lite mer än hälften av de 7 000 lokala kollektivavtal som fanns i landet innehöll en *union shop*-klausul. Ungefär tre miljoner arbetare omfattades av en sådan (Spielmans 1943, s 113n). År

1941 beräknades ungefär fyra miljoner arbetare beröras, vilket var 30 procent av alla med kollektivavtal och 12 procent av alla anställda. De branscher i vilka systemet var vanligast var kolgruvor (som var nästan 100 procent union shop), textilindustrin, tryckerier och byggnadsbranschen. Ford slöt år 1941 ett *union shop*-avtal, vilket var ett av de första sådana i den tunga industrin.

Systemet har i USA sitt ursprung i det sena 1800-talet bland grovarbetare med lösa anställningar. Det handlar om grupper som hamnarbetare, där fackets *union hall* också fungerade som "arbetsförmedling" för arbetsgivarna (Montgomery, s 95), och byggnadsarbetare.³

Closed eller *union shop*-systemet bemöttes i flera omgångar av organiserade arbetsgivarkampanjer, inte minst åren 1902-1912, 1919-20 och i slutet av 1940-talet, då Taft-Hartley-lagen som vi sett i del 2 av denna essä gjorde det möjligt för delstater att förbjuda *closed shops* med så kallade *right to work laws*.

Friedrich Engels om arbetarrörelsens svaghet i USA

En författare som förstås var mycket intresserad av arbetarrörelsens utveckling i USA var Karl Marx samarbetspartner Friedrich Engels. I brev och i ett specialskrivet efterord till en amerikansk utgåva av *Den engelska arbetarklassens läge* diskuterar han denna fråga. Det är två faktorer som han betonar till varför arbetarrörelsen var förhållandevis svag i landet. *Ett*, tillgången till billig jord (överkommen bland annat genom att fördriva *native americans*) som minskade arbetarnas beroende av sina arbeten: de kunde ju relativt enkelt bli småföretagare genom att bli självägande bönder, då delstaterna i många fall delade ut en viss mängd jord gratis till varje person som kunde tänka sig att flytta dit. *Två*, splittringar mellan olika etniska grupper – USA var förstås ett invandrarland, med en mängd olika språk och etniska grupper, och Engels hävdade i ett brev till en amerikan att: "er bourgeoisie vet mycket bättre än den österrikiska regeringen hur den kan spela ut en nationalitet mot en annan" (Engels 1892, egen övers.).

De juridiska förutsättningarna och fackens (anti-)politiska slutsatser

Lagstiftningen var en central arena för och emot den fackliga kampen (jfr Wallace et al 1988). I det sena 1800-talet användes ofta anti-trust-lagar, alltså lagar som skulle förhindra företags monopolmakt på marknaderna, också mot fackförening-

---

³ Den som har sett teveserien *The Wire* känner igen detta från Baltimores problematiska hamnarbetarfack i säsong två!

ar. Juristerna hävdade då alltså att facket i sig var ett slags "monopol på arbete", eftersom facket eftersträvade att organisera alla anställda på arbetsplatsen (Dray, s 214ff). Ett exempel på när antitrustlagar användes mot facket var i den stora Pullmanstrejken år 1894. Pullman var en tillverkare av järnvägsvagnar, baserad i en företagsstad just söder om Chicago. Företaget hade där 13 000 boende: 5 000 arbetare och deras familjer. Åren 1893-94 genomförde företaget stora nedskärningar: 2 000 arbetare skulle få gå och de kvarstående skulle drabbas av lönesänkningar på 25-50 procent. Arbetarna protesterade med att gå med i *American Railway Union*, en nationell fackförening ledd av Eugene Debs, och gå ut i strejk (Dray, s 192ff). Med den extremt "företagsvänliga" regim som USA hade under denna tid var detta dock inte enkelt: företaget startade en legal process och inte färre än 200 strejkande arbetare arresterades, liksom fackets ordförande Debs. Strejken stoppades liksom den lokala fackliga organiseringen. Dray skriver om fackföreningsrörelsens slutsatser av Pullmankonflikten:

"rörelsen lärde sig eftertryckligt att den hade inga vänner i Washington, och att den federala regeringen inte skulle tveka att sända soldater att konfrontera arbetare som framförde befogade klagomål." (Dray, s 217, egen övers.)

Statsvetaren Victoria Hattam (1992) hävdar att den speciella juridisk-politiska situationen för den framväxande amerikanska fackföreningsrörelsen spelat en avgörande roll i att forma dess speciella icke-politiska "*business unionism*"-strategi (se också Forbath 1989; Rogers 1990; Archer 1998, s 392-4). Hattam hävdar (1992, s 138, s 155f) att jämfört med exempelvis Storbritannien så var domstolarna i USA särskilt mäktiga och interventionistiska i frågor om arbetares rättigheter och organisering under 1800-talet. I både USA och Storbritannien så gjordes ingen åtskillnad mellan arbetares organisering och andra typer av organisering, utan också fackföreningar kunde åtalas för "*criminal conspiracy*" (Dray, s 49). Fackligt organiserade kunde i USA under den tiden dömas till fängelse för sin organisering, som enligt många delstaters lagar alltså kunde ses som "kriminell konspiration" mot ägare av privat egendoms rätt att bestämma över denna egendom. Också den svenske statsvetaren Svante Nycander (2007) lyfter, i en studie som jämför fackföreningsrörelsens tidiga historia i USA och Sverige, fram just fackföreningsfientlig juridik som en avgörande faktor till att den amerikanska fackföreningsrörelsen blev så pass svag (se också Wallace et al 1988). Nycander menar att i Sverige la inte domstolarna i sig frågor om facklig organisering särskilt mycket, utan det var mer "fritt fram" för arbetare att organisera sig, medan i USA domstolarna var mycket interventionistiska, och fientliga till facklig organisering. Robin Archer (1998, s 401) påpekar att det var inte bara att domarna i sig var fackfientliga under 1890-talet, utan också att domarkåren i denna uppfattning stöttades av politiker (som president Grover Cleveland). Archer jämför med 1930-talet då den fackvänlige presidenten Franklin Delano Roosevelt öppet bråkade med domstolarna (framför allt högsta domstolen) om politik, och domstolarna efter FDR:s andra stora valseger 1936 tvingades ändra hur de drev arbetsrättsliga frågor. Under 1890-talet fanns ingen sådan politisk press på domstolarna.

Naturligt nog så vände sig fackföreningarna under 1880- och 1890-talen åtminstone delvis till politiken för att försöka skriva om lagarna som reglerade rätt till organisering. Men Hattam (s 143-5) menar att domstolarnas stora oberoende i att tolka lagar i USA ändå undergrävde fackföreningarnas reformförsök i så hög grad att facket vid århundradeskiftet 1900 var politiskt demoraliserade. Liksom Dray, se citatet om slutsatserna av Pullmanstrejken 1894, ser historikern Sean Wilentz perioden 1886-1894 som en vändpunkt för denna apolitiska vändning:

”Perioden 1886-1894 var en avgörande vändpunkt för den amerikanska arbetarrörelsen, en period av storslagna klasskonflikter som följdes av en övergång till yrkesinriktade förbund, *the American Federation of Labor* och ‘*pure-and-simple-ism*’ (‘ren-och-enkel-ism’) som de dominerande tendenserna bland organiserade arbetare.” (Wilentz 1984, s 15, egen övers.)

Wilentz ser arbetsgivarnas/kapitalistklassens juridiska och fysiska/beväpnade offensiv under perioden som en viktig förklaring till fackets nedskruvade förväntningar och ambitioner – 1880- och 1890-talen såg ”den mest intensiva (och troligen den mest våldsamma) motoffensiv som någonsin utkämpats mot ett lands organiserade arbetare.” (Wilentz, s 15, egen övers.).

Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet fanns förvisso ett alternativ för fackföreningarna och konfederationen AFL att gå in i politiken helhjärtat. Eugene Debs, som nämndes ovan som järnvägsfackledare, ledde ett socialistiskt parti som hade sin höjdpunkt år 1912 då Debs fick sex procent av rösterna i presidentvalet och det fanns 1039 stycken folkvalda socialistiska politiker i landet (Dray, s 228). Men att facken och AFL aldrig helhjärtat gick den socialistiska vägen går, menar Hattam, inte att förklara med de juridiska förutsättningarna – vad domstolarnas fackfientlighet stängde vägen för var reformistisk politik, och valmöjligheterna för facket blev antingen revolutionär politik eller *business unionism*, dvs. fackliga strävanden som snävt avgränsar sina aktiviteter till löne- och förmånsfrågor. AFL:s mångåriga ordförande Samuel Gompers har gett denna filosofi dess tydligaste uttryck när han på frågan vad facket ville svarade ”mer”.

Sociologen Robin Archer (1998, s 391) påpekar att år 1894 diskuterade AFL ett politiskt program och lokalt höll AFL-avdelningar på att bilda politiska organisationer, men ordföranden Gompers och hans falang stoppade detta och år 1895 tog AFL ett uttalande om att ”partipolitik, oavsett om den är demokratisk, republikansk socialistisk eller absolutistisk inte ska ha någon plats vid AFL:s sammankomster”. Den typ av parti som var ett alternativ och förespråkades av en del var ett arbetar-populistiskt parti med en koalition av arbetare och småbrukare; sådana partier fanns i många delstater och kunde nå makt där. Ett exempel på en sådan stat är Minnesota, där guvernören kom från *Farmer-Labor Party* från 1931 till 1939. På federal nivå bildades dock aldrig något slagkraftigt arbetareparti. Archer (1998, s 405) pekar på att efter år 1908 mildrades Gompers och den övriga AFL-ledningens motstånd mot att blanda in sig i politiken, och de allierade sig mer och mer med det Demokratiska partiet.

Statligt motstånd och splittringen av rörelsen

Historikern Gerald Friedman (1988) hävdar i en jämförande studie av fackföreningsrörelserna i USA och Frankrike i slutet av 1800-talet att statens reaktioner och domstolsutfall också spelade roll för att förstärka den uppsplittring mellan facklärd och utbildade arbetare som jag talat om ovan (under rubriken "Hantverkarfack och arbetarklassens splittring"). Han menar att i större strejker där hantverkare och utbildade arbetare enades i USA:s sena 1800-tal, förlorade de i särskilt hög grad juridiska fall, och mötte särskilt stort statligt motstånd. Enligt Friedman förstärkte detta under 1880-talet *Knights of Labors* snäva organiseringsmodell – repressionen blev starkare om de organiserade sig på ett bredare sätt. Enligt Friedman var statens repression mot arbetarrörelsen strängare i USA än i Frankrike eftersom överklasserna i USA var mer enade än de i Frankrike: i Frankrike fanns det en åtskillnad mellan republikanska och rojalistiska överklasspersoner och en oenighet i frågor om kyrkans roll och liknande; i USA kunde överklasserna enas enklare politiskt mot rörelser underifrån.

Inget arbetareparti: en fråga om timing?

I det föregående stycket konstaterade jag att enligt Hattam så begränsade det sena 1800-talets juridiska repression mot arbetarorganisering arbetarnas politiska valmöjligheter till revolutionär politik eller *business unionism*. En förklaring till valet av endast svagt politiska fackföreningar, och inget "eget" arbetareparti som *Labour* i Storbritannien, kan vara timingen i skeendet: USA utvidgade rösträtten (för män) tidigare än vad europeiska länder, och så när fackföreningsrörelsen växte fram nationellt så fanns i USA redan en tradition i arbetarklassen av tillhörighet till Republikanerna eller Demokraterna (jfr Kimeldorf och Stepan-Norris 1992, s 497; Manza 2000, s 306). Juristen Derek Bok formulerar denna historiska egenhet så här:

"Eftersom rösträtten inte nekades den amerikanske arbetaren tog etablerade partier anspråk på hans lojalitet innan starka fackföreningar hade utvecklats. Resultatet var att dessa partier fick grepp om arbetaren och lärde sig att möta hans behov just så mycket som blockerade varje försök att svetsa samman löntagarna till en sammanhängande politisk rörelse." (Bok 1971, s 1404, egen övers.)

Alltså: arbetarna var i USA mer integrerade i det etablerade politiska systemet, och därför mindre benägna att organisera sig själva i ett nytt arbetareparti. Det var alltså svårare för socialistiska partiorganisatörer – många försök gjordes givetvis – att rekrytera medlemmar.

Det brutala motståndet mot facket

I den svenska arbetarrörelsen känner alla till "Ådalen 31": demonstrationen i Lunde i samband med en träarbetarstrejk, där militären öppnade eld mot obehäpnade demonstranter och mördade fem. Denna typ av brutalitet i klasskampen mot arbetarrörelsen var inte på något sätt unik för Sverige; i USA finns otaliga liknande exempel.

Kol- och stålstaterna i östra USA, som Pennsylvania och West Virginia, var under 1800-talets andra hälft scen för några av de hårdaste arbetsmarknadskonflikterna i landet, av vilka jag har nämnt 1877 års stora strejkväg ovan.

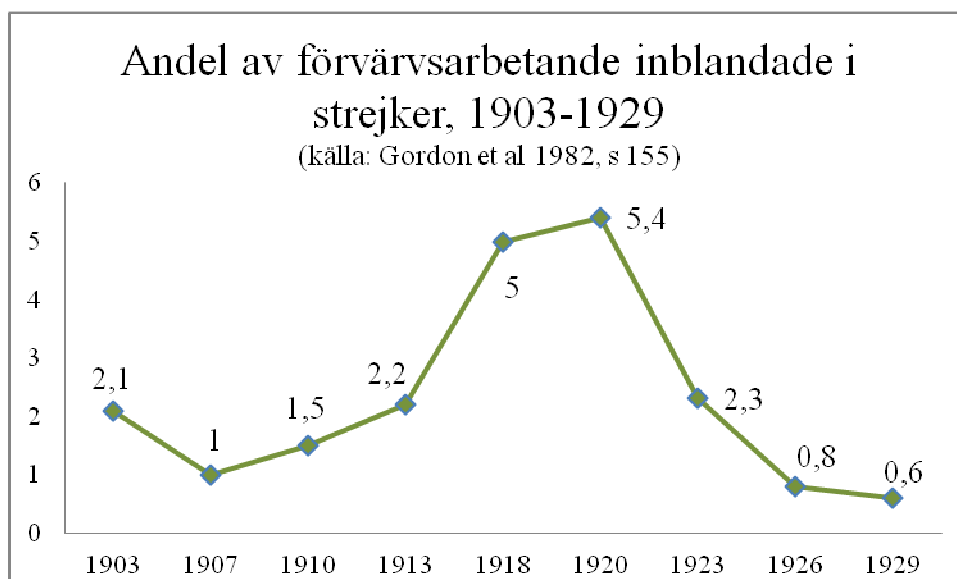
De enligt Zieger och Gall (2002, s 23) längsta och dödligaste klasstriderna ("*labor war*") i USA:s historia var dock de i samband med en strejk i (de Rockefellerägda) kolgruvorna i södra Colorado åren 1913-1914; vid den tiden hade såväl industrialismen som fackföreningsrörelsen spritt sig till västra USA. I södra Colorados kolgruvor strejkade 11 000 arbetare i åtta-nio månader och under strejken skedde återkommande strider. John D Rockefeller Jr hävdade att han hellre skulle lägga ner sina gruvor än att låta "amerikanska arbetare bli berövade rätten enligt konstitutionen att arbeta för vem de vill" (Dray, s 335, egen övers.). Den ofrivilliga ironin i Rockefellers uttalande är som en sällsynt brutal kusin till Anatole France berömda uttalande att i Paris är alla människor, fattiga som rika, lika fria att sova under stadens broar. Gruvarbetarna i Rockefellers gruvor bodde i bostäder ägda av företaget så när de gick ut i strejk blev de vräkta och hemlösa, och fick istället bygga upp en tältstad där de bodde med sina familjer. Invånarna i tältstaden övervakades och trakasserades av hundratals soldater från nationalgardet, och den 20 juni 1914 gick soldaterna till attack mot tältstaden, efter att ha hört att en arbetare som ville gå tillbaka till arbetet hölls fången där. 22 män, kvinnor och barn dog i denna attack, skjutna eller avbrändes när soldaterna satte eld på tält (Dray, 334ff). Sammantaget dog 66 personer under strejken.

År 1912 inträffade i Lawrence, Massachusetts en annan historisk arbetsmarknadsstrid, när 22 000 textilarbetare gick ut i strejk, ledd av *Industrial Workers of the World* (se Dray, s 305-323). Också denna strejk möttes med våld; fullt beväpnade delstatspoliserna kallades in för att hålla plit på de strejkande.

Just 1910-talet var en brutal period. Vid en strejk i en koppargruva i Arizona år 1917 kidnappades de strejkande och deras familjer och deporterades (!) till New Mexico, och vid en gruvstrejk samma år i Butte, Montana där 164 arbetare dött i gruvan under året, lynchades en inrest IWW-organisatör och hängdes offentligt i stans utkanter, som ett varnande exempel för andra som var intresserade av facklig organisering (Dray, s 359). Och just den avskräckande effekten tror jag är en viktig del av den våldsförklaring som jag i Lichtensteins efterföljd vill lyfta fram: givetvis är också även de många exempel på brutalitet mot fackliga och strejkande i sig endast enstaka fall och "anekdoter" från en lång historia i ett stort land där många arbetare inte blev skjutna eller misshandlade av Pinkertons, poliserna, militären och medborgargården. Men att våldet var så återkommande och statligt sanktionerat gör, menar jag, att det sannolikt hade en stark avskräckande effekt på

arbetare i allmänhet: att organisera sig fackligt var förknippat med stor fara för liv och hälsa.

Efter 1920-talets ekonomiska boom blev 1930-talet ett nytt uppsving för brutalliteten i klassmotsättningarna i USA (jfr Nycander, s 42). Zieger och Gall (2002, s 56, 73ff) återger flera exempel och här är några. Den 7 maj 1932, under den stora depressionen med hög arbetslöshet, marscherar en kommunistledd arbetslösas organisation mot en Fordfabrik i Detroit och möts av brandkåren, polisen, och Fords *union-busting*-avdelning "*service department*". Fyra demonstranter skjuts till döds och dussintals skadas. Den 24 maj 1934 leder en bilarbetarstrejk i Toledo, Ohio till gatustrider med två dödsfall. I juni år 1934 en hamnarbetarstrejk i San Francisco där två strejkande mördas. Sommaren år 1934 var en tid av stora konflikter och i juli det året började en välkänd lastbilschaufföresstrejk i Minneapolis, Minnasota som fram till dess var en "*open shop*"-stad, dvs. utan fackföreningar. Lastbilschaufförsfacket, som leddes av trotskister (se s 26f nedan), mötte föga förvånande hårt motstånd: inte bara polisen utan ett av polisen sanktionerat borgerligt medborgargarde gick till attacker mot de strejkande och deras familjer med batonger och andra vapen. Detta resulterade i en motattack som är ett av få exempel som jag hittat på där fackaktiva själva har dödat motståndare, när chaffisarna som svar på överfallen beväpnade sig med basebollträn, rör och andra handvapen och i gatustrider bland annat slog ihjäl två medlemmar ur medborgargardet (se Dray, s 433-9). September år 1934 blossade våldet upp igen vid textilarbetarstrejker i New England och Södern. 5 september: en facklig och en polis döda i Trion, Georgia. 6 september: sex stycken strejkvakter skjuts till döds i South Carolina; 10 000 kommer på begravningen. Ytterligare två strejkande dör i september. 1934 var, som vi förstår, ett osedvanligt "hett" år i klasskampen i USA. Detta år registrerades totalt 1800 strejker, att jämföra med bara 608 st. år 1928, den lägsta siffran sedan 1884, och 900 st. år 1929. I diagrammet nedan ser vi att slutet av 20-talet var en mycket låg punkt för strejkaktivitet; mindre än 1 procent av de förvärvsarbetande strejkade under ett givet år då.

Detta var efter stark ekonomisk tillväxt och ökad köpkraft för arbetare under 20-talet; i USA:s ekonomiska historia står "det glada tjugotalet" som det decennium då arbetare började kunna köpa kylskåp och liknande moderniteter. Det sena 20-talets relativa lugn står i särskilt skarp kontrast till strejkvågen och radikaliseringsen under första världskrigets år; som jag skall diskutera nu mötte denna radikaliseringsvåg också av en organiserad kampanj från arbetsgivarnas sida.

Arbetsgivarnas kampanjer

Ovan har jag diskuterat det våldsamma motståndet mot strejker. Men det skedde givetvis också en mer vardaglig kamp om – för och emot – facklig organisering och arbetares rättigheter. Sociologerna Griffin, Wallace och Rubin (1986, s 155ff) pekar på två vågor av arbetsgivaroffensiv mot facket före New Deal: "*the open shop drive*" åren 1903 till ca 1913, och "*the American Plan*" på 1920-talet (efter den ovan nämnda radikaliseringsen under första världskriget). Arbetsgivarorganisationer ledda av *National Association of Manufacturers* drev dessa kampanjer tillsammans med allierade som Handelskammaren. "*Open shop*" betyder en fackföreningslös arbetsplats, motsatsen till "*closed shop*" där man måste vara med i facket för att få jobba där, och var alltså centrat för arbetsgivarnas kampanj i 1900-talets början. Detta var i hög grad en ideologisk och politisk kampanj, då man sysslade med propagandaproduktion och att knyta band med vänligt inställda politiker. En av de stora motpolerna var den då i landet växande socialistiska rörelsen, med Eugene Debs socialistparti som största huvudvärk för arbetsgivarorganisationerna. En pikant detalj med denna kampanj är att konservativt sinnade AFL-ledare, som ordföranden Samuel Gompers, deltog i en av kampanjens organisationer, och alltså samarbetade med arbetsgivarna mot socialisterna och radikalernas inflytande inom fackföreningsrörelsen. Samtidigt så använde arbetsgivarorganisationerna taktiker som att växelsvis anställa arbetare från olika invandrargrupper för att hålla arbetarna oeniga och upprätthålla konkurrens mellan olika grupper inom arbetarklassen, och på så sätt förebygga enighet (Griffin et al, s 157). En annan medveten taktik var mekanisering och omorganisering av arbetet i enlighet med "*scientific management*"-idéerna som fick stort genomslag på 1910-talet.

1920-talets "*American Plan*"-kampanj var, som namnet antyder, klädd i patriotisk språkdräkt, och det var under denna tid som adjektivet "*un-American*", "oamerikansk" användes för första gången, för att brännmärka fackliga, socialister och andra som av den politiska högern ansågs hota USA:s politisk-ekonomiska system. Bakgrunden till detta var förstas den ryska revolutionen år 1917 som innebar en stor geopolitisk omvälvning och spetsade till vänster-höger-konflikterna också i USA. Detta var en tid av politiska rättegångar (jfr Dray s 362-7), deportationer, och anarkistisk terrorism med bland annat mordförsök (via brevbomber) på högt uppsatta politiker. Detta var också den tid då J. Edgar Hoover, senare chef för FBI och skrupellös kommunistjägare, debuterade i kommunistjagarbranschen; han arbetade på justitiedepartementet som utredare av subversiv verksamhet. I del 1 av denna essä konstaterade jag att en av de åberopade förklaringarna till det

amerikanska fackets relativa svaghet är att "amerikanska värderingar" och USA:s särskilt starka (ekonomiska) individualism kan antas försvaga facken på ett ideologiskt plan. 1920-talets "American Plan" kan ses som ett exempel på denna roll för ideologin: Dray (s 412) konstaterar att arbetsgivarnas kampanj stärktes av att de kunde bygga kampanjen på allmänt vedertagna och stödda värderingar och slogans om "*free business*". Men jag vill betona att "ett lands värderingar" inte är något evigt som alla i befolkningen alltid omfattar, utan givetvis påverkas de av sådana kampanjer styrda av ekonomiska intressen som 1920-talets American Plan.

Ideologins roll

Bland de fem förklaringar som jag lyft fram i sektion 1 finns USA:s "nationella ideologi", att landet är särskilt individualistiskt och liberalt i sitt tänkande, och jag betonade min skepsis mot en överdriven tilltro till denna förklaring (Lipset 1995 och Godard 2009 är två företrädare). Vilken roll vill jag då tilldela ideologi i min egen förklaring till fackföreningsrörelsens skepsis i USA? För att kunna besvara detta är det lönt att fundera på vilken roll ideologi alls spelar i organiseringen av en arbetsmarknad. Jag förnekar inte att amerikaners värderingar är mer (marknads)liberala än t ex svenskars, och att amerikaner är mer religiösa och mer skeptiska mot staten. Och detta spelar en roll. Men var kommer värderingarna ifrån? Min skepsis mot ideologiförklaringen är att den i mitt tycke reifierar idéernas roll i samhället; ställer upp dem som en konstant som inte påverkas av resten av samhället, av intressegrupper, av teknologisk förändring och så vidare.

Men en roll spelar ideologin givetvis. Historikern Gary Gerstle (1989; jfr Barrett 1992) ger ett exempel på hur USA:s särskilda patriotism spelar roll i att forma klassmedvetande i sin studie av en textilindustriort i Massachusetts 1814-1860. Gerstle talar om en "*workers' Americanism*" som en särskild inriktning av den allmänt starka stoltheten över landet och över att vara amerikan, och jag tror att till exempel amerikanismen spelar en roll i organiseringen av en arbetsmarknad genom att den är en ideologi som ger ett språk och ett ramverk åt formuleringar av en persons identitet och värderingar. Man kunde vara en klassmedveten arbetare år 1830 och samtidigt patriot och då presentera sina politiska förslag i ett språk av att "leva upp till vårt lands värderingar av frihet och jämlikhet", liksom man kunde vara en Rockefeller år 1914 (se s 18 ovan) och använda samma patriotiska språk för att presentera sina högeridéer i ett smickrande ljus.

Jag vill alltså betona att idéer och ideologi absolut spelar roll i ett samhälles utveckling, men att de ständigt står i samspel med samhällets materiella aspekter. Ideologi påverkar inte samhällsutvecklingen som en fast och fix sak som betyder samma sak och påverkar likadant i alla sammanhang utan påverkan av mänskligt handlande, utan är en process som omförhandlas och används. En textilarbetare i Massachusetts år 1900 kan ha "objektivt" samma klassposition och klassintresse som en textilarbetare i Sjuhäradsbygden, men det politiska språket och de

ideologiska sammanhang som ens objektiva/ekonomiska position skulle samspela med vore andra, och därför blir också mobilisering och politik annorlunda.

4. Sedan New Deal, 1930-tal och framåt

Som vi har sett i diagrammen på sidorna nio-tio så ökade fackföreningsrörelsens anslutningsgrad i USA mycket snabbt 1935-45, och bäddade för rörelsens historiska topp i mitten av femtiotalet. Vad var det då som hände under 30-talet som ledde till en förstärkning av facket? Mycket kan antydast bara med de två orden "*New Deal*", som betecknar politiken under president Franklin D Roosevelts perioder efter hans första valseger över Herbert Hoover år 1932. USA och världsekonomin i stort var i depression – "den stora depressionen" och Roosevelt stod för en total politisk omsvängning från *laissez-faire*-politikern Hoover. Roosevelt stod för större statlig inblandning i ekonomin, större välfärdsstat och en proto-keynesiansk stimulanspolitik. Han och hans fru Eleanor Roosevelt, en viktig policyinfluens under dessa år, var också starkt fackföreningsvänliga och inte rädda för att ta konflikt med de segment av kapitalistklassen som alls inte uppskattade detta.

Några preliminära förklaringar till fackets förstärkning. *Ett*, den viktigaste är juridiska förändringar för att förenkla för organisering (se nedan). *Två*, den offentliga sektorns tillväxt, där det var enklare att organisera sig fackligt. *Tre*, Roosevelt-regeringen gav ideologiskt stöd och legitimitet åt fackföreningsrörelsen; så kunde *United Mine Workers* ordförande John Lewis använda som slogan uppmaningen "President Roosevelt vill att du går med i facket!" (Dray, s 421, egen övers.).

Det starkare facket och de nya arbetsrättsliga reglerna gör att det i amerikansk arbetsmarknadshistoria är värt att definiera 1930-talet som ett regimskifte (Griffin et al 1986, s 148).

Juridiska förändringar under New Deal

Statsvetaren Michael Goldfield (1989, s 85) beskriver de tre följande lagarna från 1930-talet som avgörande spelregelsbestämmare för den fackliga organiseringen, och som orsaker till förstärkningen av facket under 30- och 40-talen.

- 1932: *Norris – La Guardia Act*. Förbjuder arbetsgivare att sluta s.k. "*yellow-dog*"-avtal, vilket är avtal mellan arbetsgivaren och den anställde där den anställde förbinder sig att inte gå med i facket, och om han/hon går med i facket, säga upp sig. *Norris-La Guardia* omreglerade också domstolarnas inblandning för att lösa arbetskonflikter, och med tanke på

domstolssystemets fackfientlighet var detta förstås en viktig förändring för facken. Detta var en extremt viktig lag för den fackliga organiseringen.

- 1933: *National Industrial Recovery Act* (NIRA). Sektion 7(a) ger arbetare rätt att gå med i facket och att förhandla kollektivt. 7(a)-ärenden ska hanteras av NRA, vars byråkrater är antifackliga.
- 1935: *National Labor Relations Act* (NLRA, Wagner Act). Etablerar *National Labor Relations Board*, som en mer profacklig ersättare till NRA. 1935 underkänns NIRA, som är en mycket omfattande lag, av högsta domstolen och delen av lagen om facklig organisering ersätts av NLRA.

Sociologen Beth Rubin (1988, s 554f) menar att kapitalisterna åtminstone fick något ut ur dessa i huvudsak fackvänliga reformer: vilka frågor som facket fick lov att strejka för, begränsades och snävades in i ekonomistisk riktning.

Organiseringsmetoden i USA

Metoden för att organisera sig och/eller sin arbetsplats fackligt skiljer sig mycket åt mellan Sverige och USA och därför är det lönt att diskutera detta. I USA efter NLRA och reformer av den i Taft-Hartley-lagen från år 1947 (se nedan) så går organisering av en arbetsplats till så här (beskrivning från Freeman 1988, s 71). Först måste trettio procent av de anställda på arbetsplatsen skriftligt begära (namninsamling) ett formellt val på arbetsplatsen för och emot organisering. Om så sker ordnas av *National Labor Relations Board* ett val där de anställda röstar i hemlighet och på papper för att antingen organisera sig inom ett visst förbund, eller för att inte organisera sig alls. Om en majoritet vill organisera sig så organiseras arbetsplatsen och arbetsgivarna måste förhandla med facket om löner, förmåner och arbetsförhållanden. Omvänt så kan på en redan organiserad arbetsplats ett avorganiseringsval organiseras om minst 30 procent av de anställda vill det. Då handlar det alltså om att ta bort facket och det kollektiva förhandlandet från arbetsplatsen.

Valrörelsen, som det faktiskt blir, öppnar ett avgörande fönster för företaget att motsätta sig organisering av de anställda. I en studie av 200 organiseringsval åren 1981-82 så spelade cheferna en "stor" eller "extremt stor" roll i två tredjedelar av valrörelserna (Freeman 1988, s 72). Företagen använder sig också av anti-fackliga konsulter för att slippa facklig organisering. Jag kommer att återkomma till denna faktor i slutet av sektion 4, i diskussionen av vad som förklarar försvagningen av facket i USA sedan 1960-talet.

Industriförbundstaktiken och CIO:s grundande 1938

Det var inte bara på det politiska planet som situationen för den amerikanska fackföreningsrörelsen förändrades i grunden under 1930-talet. Också själva organiseringen förändrades kraftigt.

På AFL:s kongress år 1935 urartade en debatt i våld när gruvarbetarfackets progressive ledare John Lewis slog ner snickarfackets mer konservativa ledare, och därefter tände sin cigarr och gick ut ur kongressalen (Zieger & Gall 2002, s 85ff). Gruv gick vidare med att tillsammans med typograferna och några förbund till bilda en *Committee for Industrial Organization* (CIO) inom AFL. CIO stod för industriförbundsprincipen, att inte bara organisera hantverkare utan alla arbetare, bransch för bransch. CIO var inte populära inom AFL och gled mer och mer bort; 1938 bildades CIO som en egen organisation och konkurrent till AFL.

CIO skilde sig från AFL genom den mer egalitära industriförbundsprincipen, där utbildade arbetare organiserades i samma förbund som utbildade arbetare, om de arbetade i samma sektor, och genom en mer demokratisk organisation och mindre konservativ politik. CIO vann snabbt två stora segrar när de åren 1937-38 lyckades med att organisera stora delar av två viktiga och tidigare oorganiserade branscher, bilindustrin och stålindustrin. CIO:s nya förbund *United Autoworkers* och *Steel Workers Organizing Committee* (senare *United Steelworkers*) förde en strejkrik strid mot arbetsgivarna om rätten att organisera, och arbetsgivarna svarade ofta med brutalitet. Värst var *Ford* som hade 3 000 anställda råskinn med uppgift bland annat att fysiskt bekämpa fackorganisatörer och strejkande arbetare. Ford var också det av de stora Detroitbaserade bilföretagen som UAW inte lyckades organisera i åren 1937-38. På *General Motors* (tillverkare av *Buick*, *Chevrolet* m fl märken) ledde UAW en av USA:s historias största strejker år 1937, genom att arbetarna i fabriken satte sig ner och ockuperade fabriken i sex veckor (Lichtenstein, s 49f). Denna strejk slutade med facklig seger och ett fyra sidors kollektivavtal skrevs; avtalet innehöll inte många konkreta vinster, men UAW vann rätten att organisera arbetarna och förhandla kollektivt. På stålområdet lyckades SWOC organisera de stora företagen, men misslyckades med de små som erbjöd våldsamt motstånd; under en strejk i maj 1937 mördades åtta strejkvakter och tio strejkande och familjemedlemmar av företagets lakejer och av polisen (Zieger och Gall, s 97). Under organiseringsvågen åren 1937-38 anställde CIO-förbunden många kommunister och radikaler som organisatörer och fick ut mycket av deras totala engagemang. När gruvfackets ordförande Lewis fick frågan om varför han anställde så många kommunister och om det inte var farligt, svarade han: "Är det hunden eller jägaren som får bytet?" (Lichtenstein, s 45, egen övers.).

CIO:s framgångar gjorde att de framstod i god dager jämfört med AFL, och under en kort period hade CIO-förbunden fler medlemmar än AFL-förbunden (Lichtenstein 2002, s 48-53). Under recessionen i åren 1938-39 gick dock AFL om igen. År 1941 var ett strejktätt år, med 4 200 strejker där 2,3 miljoner arbetare var inblandade (70 procent av dem med i CIO-förbund), och i dessa strejker lyckades SWOC med att organisera de små stålföretagen, och UAW med att organisera Ford.

Andra världskriget och därefter

USA:s inträde i andra världskriget förändrade rejält förutsättningarna för facket. Krigstiden innebar en högre grad av statlig planering av ekonomin, och vikten av ostörd produktion ledde till att regeringen tvingade fram en "No Strike Pledge", ett löfte om arbetsfred, från facket. När fackets främsta kampmetod var tagen ifrån dem, behövdes något annat sätt för att organisera och lösa arbetsmarknadens konflikter. För detta syfte skapades den korporatistiska *National War Labor Board*, med tolv medlemmar: fyra vardera från facket, arbetsgivarorganisationerna och regeringen (Zieger och Gall 2002, s 130f). Regeringen och NLWB ingrep direkt i lönebildningen dessa år genom att sätta normer för löneökningstakten.

Direkt efter kriget var facket starkare än någonsin i USA, och år 1946 är landets strejktätaste år någonsin. Arbetsgivarna såg konflikten som en konflikt om "*the right to manage*" (jfr "rätten att leda och fördela arbetet"). Strejkvågen gav stora vinster i löner och förmåner, men var en förlust i opinionen.

År 1947 genomfördes den anti-fackliga Taft-Hartley-lagen av en republikansk majoritet i kongressen, med stöd av rasistiska sydstatsdemokrater (Massey 2007 s 160f; Goldfield 1989, s 85). Detta var en antifacklig lag med det uttalade syftet att börja rulla tillbaka de fackliga framsteg som gjorts under Roosevelts *New Deal*. Lagen förbjöd vilda strejker, lät domstolar döma fack till böter för sådana strejker, gjorde sekundära bojkotter olagliga, stoppade facklig anslutning av förmän, tvingade alla fackliga representanter att skriva under på att de inte var kommunister, och dess sektion 14b tillät delstater att förbjuda "*closed shops*" (arbetsplatser där alla anställda måste vara med i facket).⁴

Enligt Zieger och Gall (2002, s 158) fick Taft-Hartley-lagen stora konsekvenser för fackets mentalitet och strategier: *ett*, de ansåg sig inte längre som under FDR ha stöd av lagen och regeringen. *Två*, de valde att inte mobilisera för en generell politisk strid om Taft-Hartley, på grund av att de hade en självbild av att vara ett egenintresse snarare än en gruppering som kunde göra anspråk på att representera folket mer generellt. *Tre*, facket ökade sitt fokus på stöd för Demokraterna genom pengar och aktivism. Den marxistiske historikern Robert Brenner kommenterar betydelsen av kombinationen strejkframgång 1946 – opinionsnedgång och valförlust 1947 så här:

"konsolideringen av den konservativa alliansen mellan Republikaner och Sydstatsdemokrater satte effektivt stopp för fackföreningarnas hopp om att USA skulle bygga upp den sorts vidsträckta välfärdsstater som skulle växa fram i det efterkrigstida Europa. Fackföreningarna

---

⁴ Ett annat tillfälle vid vilket sydstatsdemokraternas rasism spelade roll för att begränsa fackliga rättigheter var vid genomdrivandet av Wagner Act 1935, då de fick igenom att den inte skulle gälla anställda i jordbruket (där 50 procent av anställda afrikan-amerikaner arbetade) och hemanställda som husor och trädgårdsmästare (Dray, s 553).

lämnades med uppgiften att försöka pressa fram hälsovårds-, pensions- och arbetslöshetsförmåner direkt från arbetsgivarna. Men genom att falla tillbaka på vad som blev en 'privat välfärdsstat' separerades fackföreningsmedlemskapet allt mer från ständigt växande skikt av arbetarklassen med sämre eller inga skydd alls, vilket över tid allt mer gav bilden av att vara det särintresse som dess fiender hävdade att det var." (Brenner 2010, s 45, egen övers.)

Här är det också värt att uppmärksamma en central skillnad mellan USA:s och Sveriges arbetsmarknader. Brenner lyfter alltså fram hur skeendet i åren 1946-1947 stärkte en tendens till liten välfärdsstat i USA och en därmed sammanhängande facklig strategi som fokuserar på att bygga en "privat välfärdsstat" genom sociala rättigheter inskrivna i kollektivavtalen.

Här är det också värt att uppmärksamma en central skillnad mellan USA:s och Sveriges arbetsmarknader. Jag ska återkomma till denna mycket viktiga utveckling nedan. I enlighet med "den privata välfärdsstaten" i kollektivavtalen som Brenner lyfter fram, så är det i USA helt enkelt dyrare för en arbetsgivare att anställa en fackligt ansluten person, än att anställa en icke organiserad. År 2009 var medianveckolönen för en heltidsarbetande fackmedlem 908 dollars, och för en icke fackansluten 710 dollars (Frymer 2010, s 612). Det är en väldigt stor skillnad. En del av skillnaden beror förstås på att facken är starkare bland mer högavlönade arbetare som byggnadsarbetare och de i tung industri än bland till exempel arbetare i detaljhandeln, men även om man kontrollerar för yrke, bransch, kön, etnicitet och så vidare så består en "union wage premium" på cirka 10-15 procent (jfr Freeman 1988, 1989). I Sverige så är nästan alla arbetare, också de som inte är med i facket, omfattade av kollektivavtal och därför har arbetsgivarna här inte lika starka incitament som de US-amerikanska att motsätta sig facklig organisering på arbetsplatsen.

Business unionism

I del 3 diskuterade jag det juridiska systemets fientlighet mot facklig organisering före *New Deal*, och Hattams och Nycanders ståndpunkt att denna fientlighet hade ett avgörande inflytande på den amerikanska fackföreningsrörelsens val av en "business unionism"-strategi. Sociologen Barry Eidlin (2005) förlägger dock det definitiva valet av en sådan strategi till en senare period, nämligen 1940-talet. Eidlin karaktäriserar den organiseringsmodell som facken hade från 1890-talets viktiga nederlag (se s 16f ovan) som "craft unionism", hantverksfack, snarare än business unionism, och hävdar att ytterligare ett strategiskt vägskaal inträffade i och med det stora uppsvinget i facklig organisering på 1930-talet. Då, menar Eidlin, uppstod en valmöjlighet mellan en bredare "social unionism"-strategi och en snävare "business unionism"-approach. Eidlins historiska studie på vilken han grundar sitt övergripande påstående är en studie av trotskistledd "social unionism" i Minneapolis-avdelningen av transportfacket *Teamsters*, som på 1940-

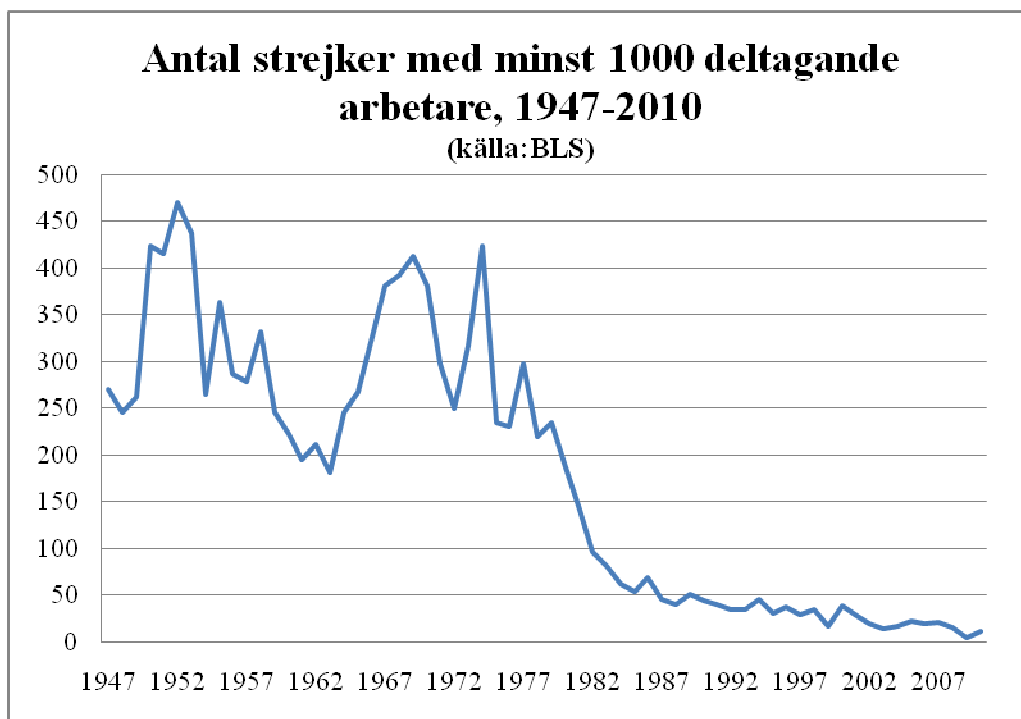
talet svängde i en definitiv ”*business unionism*”-riktning och efter hand blev verkligt ökända för sina kopplingar till maffian.⁵ I Minneapolis på 30- och 40-talen, hävdar Eidlin, fanns det dock en annan organisatorisk och ideologisk modell, som både var populär bland de egna medlemmarna, och kunde ha slagit igenom på nationell nivå. Eidlins förklaring till att den inte gjorde det är fientlig statlig inblandning: under andra världskriget blev Minneapolis-Teamsters ledarskaps koppling till kommunismen uppmärksammat av staten och bland annat FBI, under ledning av den notoriske kommunistjägaren Edgar Hoover, blandade sig i de interna stridigheterna i facket för att försvaga trotskisterna (Eidlin, s 27f). FBI infiltrerade Minneapolis-avdelningen och vidarebefordrade informationen till *Teamsters* antikommunistiska nationella ledarskap, som gick på offensiven mot avdelningen. Med hjälp av en vänligt inställd domstol lyckades det nationella ledarskapet diskvalificera Minneapolis-avdelningen från rätten att sluta kollektivavtal för Teamsters, och startade istället en ny avdelning. Eidlin lyfter fram denna fallstudie som ett förtydligande av hur utfall som idag kan se självklara ut – att USA:s fackföreningsrörelse är mer konservativ och business-orienterad än europeiska rörelser – inte alls var något ”självklart” historiskt sett, inget oundvikligt resultat av ”amerikanska värderingar” eller liknande, utan resultatet av många konfliktfyllda ekonomiska, sociala och politiska processer.

Strejkaktivitet

Från år 1947 finns statistik från Bureau of Labor Statistics på antal strejker med minst 1000 deltagande arbetare per år. Från perioden före dess vet vi att 1916 och 1922 var två toppår för strejker (Montgomery, s 407).

---

⁵ Trotskist, en typ av marxist-leninist, en efterföljare till Lev Trotskij. Kommunisterna som inte vara lojala med det stalinistiska Sovjetunionen.

Serien börjar alltså just efter toppåret 1946, men år 1947 var inget toppår. I serien ser vi början av 50-talet och slutet av 60- början av 70-talet som toppnoteringarna, med relativ arbetsfred i början av 60-talet och med en väldigt drastisk minskning av antalet stora arbetskonflikter från och med 70-talets mitt. Den stora minskningen sammanfaller förstas med det stora fallet i facklig organiseringsgrad som vi har sett i diagrammen i del 2.

1950: "Treaty of Detroit" och den fördelade rikedom

I Sverige brukar "Saltsjöbadsavtalet", det generella samarbetsavtal som tecknades av LO och Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) år 1937, användas som beteckning på en hel epok och "samförståndsanda". Motsvarigheten i USA, ett avtal som betecknar en hel period, är 1950 års "Treaty of Detroit".

Detta var ett femårigt kollektivavtal mellan *United Auto Workers* och Detroit's tre stora bilföretag. Tidskriften *Fortune* kommenterade det så här: "GM må ha betalt en miljard för arbetsfred, men det var ett kap. General Motors har återtagit kontrollen över en av företagsledningens avgörande funktioner ... den långsiktiga produktionsplaneringen, modellbyten, investeringar i maskiner och fabriker." (cit i Levy och Temin, s 41, egen övers.). I grund och botten så handlade det alltså om att arbetarna fick stora löne- och förmånsökningar, i utbyte mot att arbetsgivarna fick femårig arbetsfred, och garanterad "rätt att leda och fördela arbetet".

Nationalekonomerna Frank Levy och Peter Temin (2007) använder detta avtal som en symbol för perioden 1950-1975, när arbetarnas löner steg i takt med produktiviteten och inkomstfördelningen var relativt jämlik, åtminstone jämfört med vad som kom efter. Detta i kontrast till perioden efter 1980, som de betecknar "Washington Consensus", som karaktäriseras av stagnerande arbetarlöner och kraftigt ökad ojämlikhet.

"Den privata välfärdsstaten": 1950-talets utveckling

Ovan konstaterade jag att strejkvågen år 1946 gav stora vinster i löner och förmåner för arbetarna, men att valförlusten år 1947 försvagade arbetarrörelsen politiskt. Jag citerade Robert Brenner som pekar på vikten av detta för USA:s särart i jämförelse med andra rika länder vad gäller den lilla välfärdsstaten och den större vikten av sjukförsäkring och annat genom kollektivavtalen. Också Lichtenstein (s 125-130; jfr Levi 2003, 50) såväl som Zieger och Gall lägger stor vikt vid denna period för USA:s särart. Så här formulerar de Zieger och Gall sig om 1950-talets fackliga framsteg för förmåner i kollektivavtalen:

"Så kallade övriga anställningsförmåner gav också en ny front för de efterkrigstida avtalsförhandlingarna. Pensioner, sjukförsäkring, gruppörsäkringar och betald semester var mer än bara tillägg till lönevillkoren. Fackföreningarnas framgångar på dessa områden i det sena 1940- och 1950-talet etablerade en distinkt amerikansk ansats vad gäller arbetarnas rättigheter och förmåner, en ansats som skarpt kontrasterade mot framgångsvägarna i andra industriländer." (Z & G, s 194, egen övers.)

Vi ser här återigen betoningen på USA:s särart i hur den arbetande befolkningen förses med pension, semester, sjukförsäkring med mera. Den nutida debatten om Obama-administrationens försök att ge alla amerikaner sjukförsäkring, något som USA bland de rika länderna är ensamt om att inte redan ge alla medborgare, förstås väl i detta ljus: balansen mellan offentligt och privat (inklusive kollektivavtal) har länge varit annorlunda i USA än i Västeuropa, och kanske kan 1946-47 ses som en formativ fas för denna skillnad.

Zieger och Gall pekar också, liksom Brenner, på hur denna "privata välfärdsstat" påverkar organisation och strategi i den US-amerikanska fackföreningsrörelsen, och möjligheterna till facklig sammanhållning:

"I Förenta staterna fördjupades skillnaderna mellan arbetare i stora framgångsrika företag med starka fackföreningar och de som var anställda i mindre konkurrensdugliga firmor. /.../ Denna åtskillnad fick politiska konsekvenser då fackföreningsledare upptäckte att arbetare som hade skydd av starka avtal med goda förmåner ofta var

likgiltiga inför politiska strävanden för att åstadkomma en utbyggnad av den offentliga välfärden.” (Z & G, s 198)

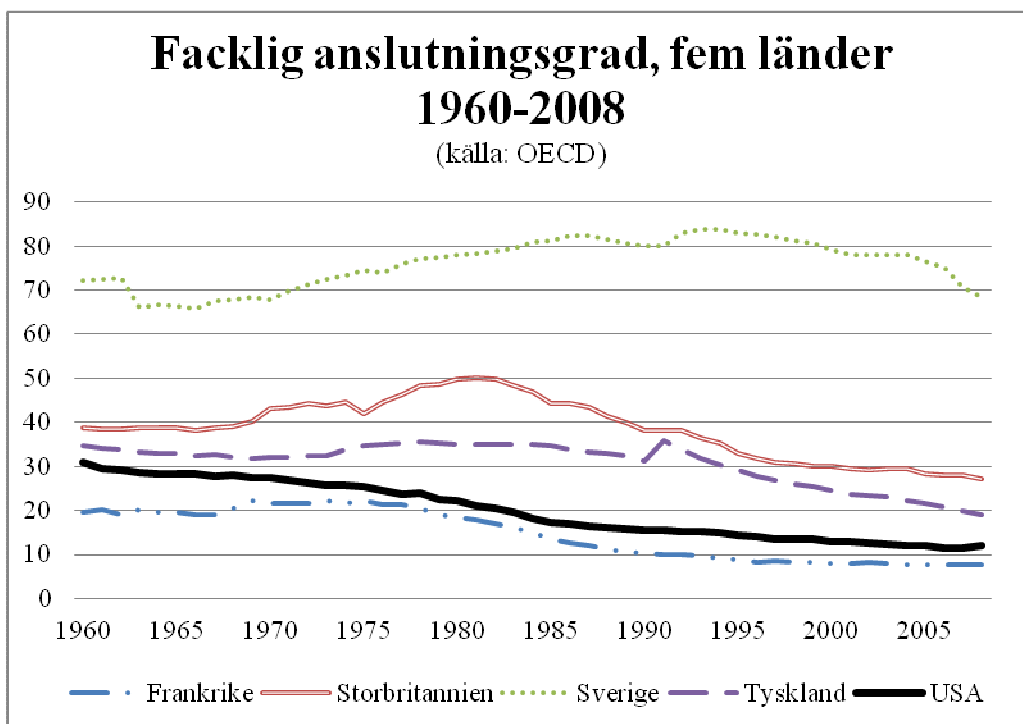
Jag tror att Zieger och Gall har helt rätt i att denna “privat välfärdsstat” minskar solidariteten mellan facken och de oorganiserade arbetarna, och fackförbundens hängivenhet till en överlag arbetarvänlig politik: om man har sjukvårdsförsäkring genom sitt kollektivavtal blir man mindre angelägen om att införa en allmän offentlig sjukvårdsförsäkring för alla (se också Lichtenstein, s 130). Griffin, Wallace och Rubin (1988, s 160) formulerar det som att ”företagspaternalism hämmade uppmärksamheten och medvetandet om ’klass’ inom ett viktigt segment av arbetarklassen”; det viktiga segmentet av arbetarklassen som de syftar på är facklärd industriarbetare. Också Rubin (1988) pekar på den särskilt djupa splittringen mellan fackliga och icke-fackliga arbetare i USA, som har historiska orsaker, som en förklaring till fackets relativa svaghet under efterkrigstiden.

Korruption i facket

På 1950-talet fick den amerikanska fackföreningsrörelsen en rejäl opinionsmässig smocka efter att offentliga utredningar av korruption i facket tagit fart efter en utredning av hamnarbetarna i New York City 1949 (Dray, s 525ff). Hamnarbetarna i den staden visade sig syssla med en hel del skumraskaffärer av typen smuggling och mutor, och utredningarna gick vidare bland annat med det ruttnaste äpplet i den fackliga korgen – *Teamsters*. Dess ordförande Dave Beck dömdes 1957 till fem år i fängelse för bland annat förskingring av pensionsfonder; och hans efterföljare James Hoffa var faktiskt ännu värre. Hoffa hamnade i fängelse för skattfusks men hade sannolikt betydligt fler brott på sitt samvete.

Utvecklingen sedan 1970-talet: jämförande och specifikt

Fackföreningsrörelserna i de rika länderna har allmänt talat försvagats sedan ungefär 1980. Anslutningsgraden och kollektivavtalens täckningsgrad har sjunkit, fackens inflytande i politiken har minskat och det finns många tecken i allmänhet på att förhandlingspositionerna försvagats (jfr Phelan 2006).

Också USA har följt denna allmänna trend. I diagrammet ovan ser vi anslutningsgradens utveckling jämfört med tre viktiga europeiska länder och Sverige för åren 1960-2008 och vi ser att i alla länderna utom Sverige minskade anslutningsgraden under perioden. För USA hör också till den splittring per sektor och delstat som jag påvisat i sektion 2 av pappret.

Vad kan man då säga om försvagningen i USA specifikt, för anslutningsgraden har ju sjunkit mer (ca 20 procentenheter sedan 1960) i USA än i de övriga fyra länderna ovan? Jag vill lyfta fram fyra faktorer. *En* är politiken, med Ronald Reagan som symbol för USA:s nyliberala vändning, en anti-FDR. *För det andra*, förändringar i hur systemet för organisering (val) fungerar, och *"union avoidance"*-industrins tillväxt. *För det tredje*, en ideologisk offensiv som utnyttjat den begränsade och ekonomistiska roll och självuppfattning som USA:s fackföreningsrörelse fick definitivt efter 1947 och 1950-talets utveckling (s 25f, 28f ovan), till att måla in facket i ett hörn som ett särintresse snarare än bärare av demokratiska och jämlika värderingar. Den fjärde faktorn är facken själva.

Ett. Den mest uppenbara faktorn är förstås den antifacklige presidenten Ronald Reagan och hans historiska krossande av flygledarstrejken år 1981, när 11 000 strejkande flygledare helt enkelt fick sparken – på Reagans order – för att de inte gjorde sina jobb. Liksom FDR under 1930-talet kunde stärka facket genom såväl lagstiftande som ideologiskt stöd, gjorde Reagan nu det exakt omvända. Sociologerna Daniel Tope och David Jacobs (2009) visar att ett annat sätt på vilket högersvängen i amerikansk politik spelat roll är att konservativa presidenter som Reagan tillsatt konservativa, anti-fackliga personer till NLRB:s styrelse, vilket gör att NLRB dömer mer fackkritiskt, vilket gör det svårare för facket att organisera folk.

Två, systemet för organisering: nationalekonomen Richard Freeman lyfter fram detta som en viktig förklaring till försvagningen av facket sedan 1960-talet. Systemet i sig fanns ju redan 1935 och de tio åren efter det växte facket, så systemet *per se* kan inte vara förklaringen till nedgången efter år 1960, men förändringar i hur systemet funkar, och agerandet runt det, kan vara en förklaring. I tabellen nedan ser vi utvecklingen under efterkrigstiden av hur stor andel av de röstberättigade i organiseringsval som faktiskt blev organiserade fackligt.

Andel av de röstberättigade i organiseringsval som blev organiserade, 1950-1983

År	%
1950	84
1955	73
1960	59
1965	61
1970	52
1975	38
1980	37
1983	43

Källa: Freeman 1988, s 74

Vi ser att denna andel föll mycket kraftigt 1950-1975, och detta hänger såklart starkt ihop med den minskade organiseringsgraden. Varför minskade då fackets framgångar i organiseringsval så mycket? Freeman (1988, s 79-86) själv hävdar att det är den antifackliga offensiven från arbetsgivarna som är förklaringen. Det finns enligt Freeman två anledningar till att den antifackliga offensiven växte och blev mer framgångsrik efter 1960-talet. Ett, på 1970-talet så växte "*the union wage premium*", hur mycket högre lön man får av att vara med i facket, vilket ökar företagets kostnader för att ha anställda som är med i facket, och därför ökar företagets incitament att motsätta sig organisering. Och två, "teknikerna" (propaganda, argumentationsutbildning för chefer osv.) för att motsätta sig facklig organisering blev med antifack-konsultindustrins utveckling mer effektiva. Enligt Logan (2006) så använder sig idag ungefär två tredjedelar av de företag som "utsätts" för ett organiseringsval, sig av anti-fackliga konsulter. Också arbetsmarknadsforskaren Kate Bronfenbrenner (2009) på Cornell University lyfter fram arbetsgivarnas ökade motstånd som en anledning till fackets försvagning i den privata sektorn. Hon påvisar med data från 1999-2003 en ökad förekomst av trakasserier, hot, övervakning, bestraffning från arbetsgivarnas sida i valkampanjer inför organiseringsval jämfört med data från studier på 1980- och 90-talen. Hon påvisar utifrån en studie av 1062 valkampanjer 1999-2003 följande frekvens av tekniker:

Arbetsgivarmetoder för att motverka facklig organisering i 1062 slumpvis utvalda organiseringskampanjer 1999-2003

Metod	Frekvens
Hot att stänga fabriken	57%
Hot att sparka arbetare	34%
Hot att sänka löner	47%
Enskilda möten med chef om huruvida den anställde vill organisera sig	63%

Källa: Bronfenbrenner 2009

Vi ser att repressionen mot anställda som vill organisera sig är mycket stark. En tidigare studie, från 1998, av Bronfenbrenner och Tom Juravich fann också att i 28 procent av de NLRB-vals kampanjer som de undersökte så fick en anställd sparken för att ha stöttat den fackliga kampanjen (Clawson och Clawson 1999, s 103). Att USA har betydligt svagare arbetsrätt än till exempel Sverige, där arbetsgivaren måste ange "skälig grund" för att säga upp en anställd, underlättar förstås för så hänsynslösa arbetsgivare. Statsvetaren Dorian Warren (2010, s 849) pekar också på att *National Labor Relations Board* (NLRB) är en tandlös reglerare av relationerna mellan arbetsgivare och arbetstagare, vilket gör att arbetsgivare i högre grad kan komma undan ostraffade med ohederliga och till och med olagliga metoder.

Med tanke på det mycket brutala motstånd mot facklig organisering fram till ungefär 1930 som har diskuterats i sektion 3 så kanske man kan säga som så att under perioden 1935-1960 så var USA:s arbetsgivare ovanligt svaga i sitt motstånd mot facket: de hade varken gevärens och batongernas makt (som under perioden 1830-1930) eller den demokratiska klasskampens instrument av anti-facklig konsultindustri (som under perioden 1970-). Ur detta perspektiv (jfr Farber och Western 2002) kan Reagans klassiska seger mot flygledarna 1981 ses som bara ett uttryck för en mycket större trend; enligt Logan (s 654) så ökade antalet antifack-konsultföretag i USA från ca 100 till ca 1000 under 1970-talet.

Den tredje faktorn hämtar jag inte minst från arbetsmarknadsekonomen John Godard (2009, s 99f). Som jag påpekat ovan utifrån Robert Brenners analys av strejkframgångarna och valförlusten i åren 1946-47 och 1950-talets utveckling av en "privat välfärdsstat" för fackligt anslutna anställda, så snävades där fackets roll i USA in till synes för gott. En "*ghetto unionism*"-situation uppstod där facket på vinstgivande och eller stora företag som biltillverkarna i Detroit kunde kämpa till sig bra sjukvårdsförsäkringar och annat, men den politiska och institutionella omgivningen var sådan att det var mycket svårt att expandera till en mer universell rörelse. Godard påpekar att facket här också för överskådlig tid definierades – både av motståndarna och av facken själva – som ett ekonomiskt särintresse snarare än som organisationer som jämnar ut maktförhållandena i samhället och främjar rättvisa och jämlikhet överlag. Godard (s 101) talar om "en snäv, ekonomistisk form av fackföreningsaktivism som saknar en bredare institutionell legitimitet". Detta har öppnat för framgångsrika ideologiska offensiver mot facket. En arbetsgivare/högeroffensiv som började redan på 1950-talet var att utmåla "*Big Labor*" som korrupt och maktfullkomligt. I fallen med t ex *Teamsters*

(se s 29 ovan) stämde detta förstås, men denna ideologiska offensiv, som var starkare i USA än i andra länder (Godard 2009, s 94), drabbade hela fackföreningsrörelsen och inte bara de ruttna äpplena. Godard hävdar att kampanjen var särskilt framgångsrik i USA eftersom man i retoriken kunde mobilisera allmänt accepterade "amerikanska värderingar" om självbestämmande och utmåla "*Big Labor*" som stora maktorganisationer som höll nere den enskilde medborgaren. Med start på 1970-talet kom så den nyliberala vågen och ytterligare en ideologisk offensiv, hand i hand med den mer praktiska offensiven på arbetsplatserna med "*union avoidance*"-konsulter och annat, som jag har diskuterat i förklaring 2. Under denna period tog också flytt av industrijobb från fackligt anslutna Nordstaterna till fackligt svaga Södern och sydväst fart, och stärkte kapitalisternas möjligheter att spela ut anställda i olika delar av landet mot varandra (jfr s 10).

Den fjärde faktorn är fackens eget agerande; enligt en del forskare har facken i USA helt enkelt varit mindre intresserade av att rekrytera nya medlemmar än vad facken i andra länder varit. Michael Goldfield (1987, s 208) skriver till exempel: "Fackföreningar kan sätta in nödvändiga ansträngningar för att vinna när de måste [men] mestadels av tiden gör de inte det de."

Det här är något förvånande: ett standardantagande om fackföreningar är annars att de vill maximera sitt medlemsantal och den fackliga anslutningsgraden, eftersom det är på det sättet som de kan få mer pengar och mer inflytande. Men möjligtvis har en kombination av den redan på 1950- och 60-talen starka segregeringen av fackföreningar – mellan branscher såväl som mellan städer och delstater – och starkt arbetsgivarmotstånd och svagt system för organisering som gjort rekrytering dyrt per ny medlem gjort att USA:s fack ägnat mindre resurser åt medlemsrekrytering än vad fackföreningar i andra länder gjort.

Organisationskultur och "revitalisering"

I den US-amerikanska fackföreningsforskningen idag är frågor om "revitalisering", interndemokrati och organisationskultur i fokus. USA:s fack anses (Levi 2003, s 51) vara byråkratiska och odemokratiska, och många forskare (se t ex Clawson och Clawson 1999; Milkman och Voss 2004; Martin 2008) hävdar att om facken ändrar sin organisationskultur och attityd så kan de gå en ny vår till mötes. En händelse i fackets moderna historia som spelat stor roll för denna optimism är valet av John Sweeney till ordförande för AFL-CIO år 1995. Sweeney och hans presidium kandiderade som reformkandidater, för öppnare, mer demokratiska och innovativa fack, och under hans styre försökte AFL-CIO förnya sig bland annat genom större fokus på att rekrytera nya medlemmar, och att förnya rekryteringsmetoderna bland annat genom att anställa universitetsutbildade personer, ofta med erfarenheter från den politiska vänstern och/eller sociala rörelser, som organisatörer. Man kan knappast säga att denna kursändring i AFL-CIO syns i medlemsstatistiken på nationell nivå, men anhängarna lyfter fram utvecklingar ibland annat i Kalifornien (jfr Milkman 2006) som stöd för att detta är rätt väg att gå.

5. Slutsatser

Om man som fackligt engagerad på 1890-talet, 1910-talet eller 1930-talet bemöttes av att få sparken, bli vräkt och i värsta fall misshandlad eller dödad, så kommer detta onekligen att påverka formationen av värderingar i befolkningen: facklig organisering – och de värderingar som främjas av facklig organisering – kommer att minskas, eftersom personer ser starka incitament (behålla jobbet och livet) till att inte organisera sig.⁶

Frågan varför fackföreningsrörelsen i USA är så svag är komplex och kan inte besvaras med en enda faktor. I sektion 1 lyfte jag fram fem stycken faktorer, och jag tror att de tillsammans kan ge en imprecis men rättvisande bild:

- fackfientligare juridik och våldsammare repression av arbetarrörelsen än i andra länder
- ”*the American dream*” med sin individualism
- etnisk splittring och rasism
- det speciella organiseringsystemet i USA
- kumulativ kausalitet av rörelsens splittring: svaghet föder svaghet

Att USA har ett speciellt system för facklig organisering är inte en effekt av någon medveten plan att försvaga facket, men har ändå fått en sådan effekt. Det är ett intressant exempel på hur samhällsinstitutioner får oförutsedda konsekvenser. Också i avsnittet ”Inget arbetareparti – ett fall av historisk timing?” i sektion 3 har jag diskuterat en sådan historisk kontingens: att ett modernt politiskt partisystem var på plats före snarare än efter en full formering av en arbetarklass i USA är inte uttryck för något medvetet handlande i historien, utan en kombination av två processer som drevs av sina egna logiker.

---

⁶ Statsvetaren Seymour Lipsets (1995) påstående att fackföreningsrörelsen är så svag i USA på grund av befolkningens liberala värderingar är i mitt tycke ohistoriskt och överslutar väldigt mycket av historien om den amerikanska fackföreningsrörelsens faktiska utveckling och det motstånd den väckt. Att på 1990-talet hävda att facket är svagt på grund av liberala värderingar, i ett samhälle där åttio eller hundra år tidigare medborgare som inte omfattade de värderingarna förföljdes, diskriminerades och utsattes för våld, är en obehagligt liknöjd position inför orättvisor. Den *union busting*-industri (Logan 2006) som är unik för USA, eller de speciella juridiska dragen i USA:s 1800-tal (se sektion 3) tar Lipset inte upp, utan i hans framställning har USA:s befolkning samma liberala, anti-fackliga värderingar 1995 som 1776, och ingenting har hänt däremellan som skulle kunna påverka dessa värderingar. Så torftig kan idealistisk historieskrivning bli.

Sådan "öppenhet" har historien: dess utveckling är inte förutbestämd vare sig av idéer eller av "materiella faktorer" (klasstruktur etc.). Men även om jag i min förklaring vill betona detta, så vill jag också lyfta fram betydelsen av materialistisk analys – med fokus på ekonomiska intressen och distributionskamp – för att förstå USA:s svaga fackföreningsrörelse. Den betydelsen har jag förhoppningsvis visat på i sektion 3 och 4. För att citera sociologerna Howard Kimeldorf och Judith Stepan-Norris (1992, s 505): "repressionen eliminerade vänstern som en livsduglig option för amerikanska arbetare". Att repressionen var starkare i USA kan förklaras såväl utifrån historisk timing – kombinationen klass- och statsutveckling – och juridisk ideologi, kopplad till den exceptionalism som Lipset (1995) och andra betonar. Risker med materialistisk analys är ju att man förenklar grovt om att klassmotsättningarna i alla samhällen ska vara likadana i grund och botten och ta sig samma former; så är det inte utan deras olikheter och särskildheter måste också förklaras. Förhoppningsvis har denna essä bidragit till en sådan diskussion om det US-amerikanska fallet.

Referenser

Statistik

Bureau of Labor Statistics (BLS), Work Stoppages: <http://www.bls.gov/wsp/>

Miriam Golden, Peter Lange och Michael Wallerstein, dataset "Golden-Wallerstein Lange Project on Unions, Employers, Collective Bargaining and Industrial Relations.", tillgängligt från <http://www.golden.polisci.ucla.edu/>

Union Stats, hemsida underhållen av statsvetaren Barry Hirsch och nationalekonomen David Macpherson, www.unionstats.com

Litteratur

Robin Archer, "Unions, Courts, and Parties: Judicial Repression and Labor Politics in Late Nineteenth-Century America", *Politics and Society*, 1998

James R. Barrett, "Americanization from the Bottom Up: Immigration and the Remaking of the Working Class in the United States, 1880-1930", *The Journal of American History* december 1992

Derek Bok, "Reflections on the Distinctive Character of American Labor Law", *Harvard Law Review* 1971

Robert Brenner, "The Political Economy of the Rank-and-File Rebellion", i Aaron Brenner, Robert Brenner och Cal Winslow (red), *Rebel Rank and File: Labor Militancy and Revolt from Below During the Long 1970s* (Verso, 2010)

Kate Bronfenbrenner, "No Holds Barred: The Intensification of Employer Opposition to Organizing", *Economic Policy Institute Working Paper #235*, maj 2009

Cliff Brown, "The Role of Employers in Split Labor Markets: An Event-Structure Analysis of Racial Conflict and AFL Organizing, 1917-1919", *Social Forces* december 2000

Oliver Carsten, "Ethnic Particularism and Class Solidarity: The Experience of Two Connecticut Cities", *Theory and Society* maj 1988

- Dan Clawson och Maryann Clawson, "What Has Happened to the US Labor Movement? Union Decline and Renewal", *Annual Review of Sociology* 1999
- Philip Dray, *There Is Power In A Union: The Epic Story of Labor In America* (Doubleday, 2010)
- Barry Eidlin, "State Coercion and the Rise of US Business Unionism: The Counterfactual Case of Minneapolis Teamsters, 1934-1941", *paper University of California – Berkeley*, 2005
- Henry Farber och Bruce Western, "Ronald Reagan and the Politics of Declining Union Organization", *British Journal of Industrial Relations* september 2002
- William E. Forbath, "The Shaping of the American Labor Movement", *Harvard Law Review* april 1989
- Richard Freeman, "Contraction and Expansion: The Divergence of Private Sector and Public Sector Unionism in the United States", *Journal of Economic Perspectives* nr 2 1988
- Richard Freeman, "On the Divergence in Unionism Among Developed Countries", *NBER Working Paper* No. 2817, januari 1989
- Richard Freeman, "Spurts in Union Growth: Defining Moments and Social Processes", *NBER Working Paper* No. 6102, april 1997
- Gerald Friedman, "The State and the Making of the Working Class: France and the United States, 1880-1914", *Theory and Society* maj 1988
- Paul Frymer, "Labor in American Politics", *Perspectives on Politics* nr 2 2010
- Gary Gerstle, *Working-Class Americanism: The Politics of Labor in a Textile City, 1914-1960* (Cambridge University Press, 1989)
- John Godard, "The Exceptional Decline of the American Labor Movement", *Industrial and Labor Relations Review*, oktober 2009
- Michael Goldfield, *The Decline of Organized Labor in the United States* (University of Chicago Press, 1989)
- David A. Gordon, Richard Edwards, and Michael Reich, *Segmented Work, Divided Workers: The Historical Transformation of Labor in the United States* (Cambridge University Press, 1982)
- Larry J. Griffin, Michael E. Wallace och Beth A. Rubin, "Capitalist Resistance to the Organization of Labor Before the New Deal: Why? How? Success?", *American Sociological Review* nr 2 1986
- Michael Hanagan, "Solidary Logics", *Theory and Society* maj 1988
- Victoria C. Hattam, "Institutions and Political Change: Working-Class Formation in England and the United States, 1820-1896", *Politics & Society* juni 1992
- David Jacobs, "On the Determinants of Class Legislation: An Ecological Study of Political Struggles between Workers and Management", *The Sociological Quarterly* nr 3 1978

- Ira Katznelson och Aristide R. Zolberg, "Working-Class Formation: Constructing Cases and Comparisons", i Katznelson och Zolberg (red), *Working-Class Formation: Nineteenth-Century Patterns in Western Europe and the United States* (Princeton University Press, 1986)
- Howard Kimeldorf och Judith Stepan-Norris, "Historical Studies of Labor Movements in the United States", *Annual Review of Sociology* 1992
- Margaret Levi, "Organizing Power: The Prospects for an American Labor Movement", *Perspectives on Politics* nr 1 2003
- Frank Levy och Peter Temin, "Inequality and Institutions in 20th Century America", *paper*, nationalekonomiska institutionen vid Massachusetts Institute of Technology, 2007
- Nelson Lichtenstein, *State of the Union: A Century of American Labor* (Princeton University Press, 2002)
- Seymour Lipset, "Trade Union Exceptionalism: The United States and Canada", *The Annals of the American Academy*, 1995
- John Logan, "The Union Avoidance Industry in the United States", *British Journal of Industrial Relations* december 2006
- Jeff Manza, "Political Sociological Models of the U.S. New Deal", *Annual Review of Sociology*, 2000
- Andrew W. Martin, "The Institutional Logic of Union Organizing and the Effectiveness of Social Movement Repertoires", *American Journal of Sociology* 2008
- Douglas Massey, *Categorically Unequal: The American Stratification System* (Russell Sage Foundation, 2007)
- Ruth Milkman och Kim Voss (red), *Rebuilding Labor: Organizing and Organizers in the New Union Movement* (Cornell University Press, 2004)
- Ruth Milkman, *L.A. Story: Immigrant Workers and the Future of the U.S. Labor Movement* (Russell Sage Foundation, 2006)
- David Montgomery, *The Fall of the House of Labor* (Cambridge University Press, 1987)
- Svante Nycander, "What Made America Go to the Right, Sweden to the Left? On the Importance of Labor Law", *American Studies in Scandinavia*, 2007
- Craig Phelan (red), *The Future of Organized Labor: Global Perspectives* (Peter Lang, 2007)
- Joel Rogers, "Further Reflections on the Distinctive Character of American Labor Law", *Wisconsin Law Review* nr 1 1990
- Göran Rosenberg, *Friare kan ingen vara: den amerikanska idén från revolution till Reagan* (Norstedts, 1991)

- John V. Spielmans, "The Dilemma of the Closed Shop", *Journal of Political Economy* april 1943
- Judith Stepan-Norris & Jake Southfield, "Rival Unionism and Membership Growth in the United States, 1900 to 2005 : A Special Case of Inter-organizational Competition", *American Sociological Review* 2010
- Daniel Tope & David Jacobs, "The Politics of Union Decline: The Contingent Determinants of Union Recognition", *American Sociological Review*, 2009
- Kim Voss, "Labor Organization and Class Alliance: Industries, Communities, and the Knights of Labor", *Theory and Society* maj 1988
- Michael Wallace, Beth A. Rubin och Brian T. Smith, "American Labor Law: Its Impact on Working-Class Militancy, 1901-1980", *Social Science History*, nr 1 1988
- Dorian T. Warren, "The American Labor Movement in the Age of Obama: The Challenges and Opportunities of a Racialized Political Economy", *Perspectives on Politics* september 2010
- Bruce Western, *Between Class and Market: Postwar Unionization in the Capitalist Democracies* (Princeton University Press, 1997)
- Sean Wilentz, "Against Exceptionalism: Class Consciousness and the American Labor Movement, 1790-1920", *International Labor and Working Class History* höst 1984
- Robert H. Zieger och Gilbert J. Gall, *American Workers, American Unions* (Johns Hopkins Press, 2002)

Internet

De två texter av Engels som jag citerat är:

brev till Hermann Schlüter, 30 mars 1892:

www.marxists.org/archive/marx/works/1892/letters/92_03_30.htm

efterord till amerikansk utgåva av *Condition of the Working Class*, 1886,

<http://www.marxists.org/archive/marx/works/1886/02/25.htm>